

Kommunal idrætspolitik

Mellem folkeoplysning og velfærd

Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet,
for Idrættens Analyseinstitut

Bjarne Ibsen

Titel

Kommunal idrætspolitik

Undertitel

Mellem folkeoplysning og velfærd

Forfatter

Bjarne Ibsen, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet, for Idrættens Analyseinstitut

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut, december 2006

Denne udgivelse er led i forskningsprojektet kommunal idrætspolitik, som har fået økonomisk støtte fra Danmarks Idræts-Forbund og Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger

Kontakt

Kanonbådsvej 12A, 1437 København K
Tlf. 32 66 10 30, www.idan.dk

Grafisk opsætning

Pixart

Forsidefoto

Lene Esthave

Bilagsmaterialet til rapporten, herunder spørgeskemaet til kommunerne, kan hentes på www.idan.dk.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
Den decentrale idrætspolitik.....	4
Metode.....	6
Notatets indhold	6
2. Regionale forskelle på kommunal idrætspolitik	8
2.1. Formulerede politikker og planer.....	8
2.2. Idrætspolitiske aktiviteter og indsatser	8
Aktiviteter for børn	9
Aktiviteter for voksne.....	10
Idræt for særlige grupper	10
Bekæmpelse af doping, pædofili, rygning mv.	12
Eliteidræt.....	12
2.3. Faciliteter	14
Facilitetsdækningen.....	14
Idrætsfaciliteternes beliggenhed.....	15
Idrætsfaciliteternes anvendelse til uorganiseret idræt.....	15
2.4. Økonomi.....	16
2.5. Forvaltningen af idrætspolitikken i kommunerne.....	18
Udvalg og interesseorganisationer for idræt.....	18
Den kommunale forvaltning	19
Bemandingen på idræt i den kommunale forvaltning.....	20
Medarbejdernes uddannelse	22
2.6. Sammenfatning.....	24
3. Hvad kan forklare forskellene?	26
3.1. Partipolitiske forskelle	26
3.2. Behovs- og interesseforskelle	29
3.3. Udgifts- og serviceniveau.....	31
3.4. Kommunens størrelse.....	31
3.5. Sammenfatning.....	35
4. Perspektivering.....	37
Litteratur.....	40
Noter	41

1. Indledning

Foto: Polfoto/Martin Zakora

Idrætspolitik er et forholdsvis nyt område for politisk interesse og offentlig regulering i Danmark. Idrætten har ganske vist fået offentlig støtte helt fra midten af 1800-tallet, og med vedtagelsen af Tipsloven i 1948 og Fritidsloven i 1968 åbnedes der for betydelig offentlig støtte til idrætten (Ibsen og Eichberg 2006). Støtten har dog primært været en offentlig anerkendelse af frivillig organiseret virksomhed uden ønske om at regulere og styre.

Fra begyndelsen af 1970'erne har staten og kommunerne imidlertid involveret sig mere og mere i idrætten. For det første er der i stigende omfang formuleret mål for den offentlige støtte, bl.a. i form af betænkninger og kommunale politikker for området. For det andet er der etableret en række statslige og halvstatslige institutioner, der alle har til formål at udvikle idrætten, som efter alt at dømme har haft stor indflydelse på den idrætspolitiske tænkning¹. For det tredje er idrætsforeningernes og idrætsorganisationernes relationer til henholdsvis kommunerne og staten ændret. Dels stilles der i højere grad krav, dels er der etableret korporative strukturer i form af en tættere kontakt mellem idrætsorganisationerne og kulturministeren samt folkeoplysningsudvalgene i kommunerne.

Dette notat sætter fokus på den kommunale styring og forvaltning

af idrætten. I sammenligning med andre lande er den politiske styring og offentlige forvaltning forholdsvis decentral. De kommunale udgifter (såvel primærkommunale som amtskommunale) udgør således omkring 55 pct. af de samlede offentlige udgifter og godt en tredjedel af brutonationalproduktet. Til sammenligning udgør de kommunale udgifter i Sverige godt 40 pct. og i Frankrig knap 20 pct. (Strukturkommissionen 2004). Kommunerne har ansvaret for hovedparten af de store velfærdsopgaver så som daginstitutionerne, folkeskolen, socialhjælp samt en række fritids- og kulturtilbud. Dertil kommer, at kommunerne på mange områder ikke blot forvalter detaljerede regler, som Folketinget har besluttet, men på mange områder har forholdsvis stor selvbestemmelse inden for lovgivningens overordnede bestemmelser. Kommunerne disponerer så at sige inden for de af Folketinget fastsatte rammer (Christensen, Christiansen og Ibsen 2006: 111 – 129).

Den decentrale idrætspolitik

Idræt – og anden fritidsaktivitet – er et af de områder, hvor decentraliseringen og den kommunale selvbestemmelse er særlig udtalt. Ca. 80 pct. af de samlede offentlige udgifter til idræt er direkte og indirekte (gratis benyttelse af kommunale

idrætsfaciliteter) støtte fra kommunerne til de lokale idrætsforeningers aktiviteter, og det er i vid udstrækning overladt til kommunerne selv at bestemme, hvor meget de ønsker at støtte idrætsforeningerne og andre fritids- og kulturforeninger (Ibsen og Eichberg 2006). I henhold til Folkeoplysningsloven er kommunerne forpligtet til at udforme en lokal ordning for, hvordan kommunen støtter folkeoplysende foreninger. Denne ordning skal indeholde principper for den kommunale støtte til aktiviteter for børn og unge under 25 år. Endvidere skal kommunen stille lokaler og faciliteter til rådighed for folkeoplysende aktiviteter for børn og unge, og kommunen kan kun opkræve et mindre gebyr for benyttelsen af faciliteterne. Endelig er kommunen forpligtet til at refundere mindst to tredjedel af foreningernes udgifter til private og selvejende lokaler og faciliteter. Men der er fx ingen minimumskrav til, hvor meget kommunen skal støtte idrætsforeningerne, og der er ingen krav til, hvor mange idrætsfaciliteter - og hvilke typer - der skal være. Det er således helt overladt til kommunen at bestemme niveauet for og i vid udstrækning også karakteren af den offentlige støtte ².

Derfor er der da også meget store forskelle mellem kommunerne på den kommunale støtte pr. indbygger, og selvom mange kommunale støtteordninger ligner hinanden, så finder vi også store variationer. Nogle kommuner giver overvejende en form for bloktilskud til foreningerne (et tilskud pr. medlem), andre giver støtte til bestemte aktiviteter, fx kurser, rekvisitter og transport, og endelig er der kommuner, hvor støtten udbetales som en delvis refusion af lønnen til instruktører for børne- og ungdomshold. Som tidligere nævnt har staten ingen reel indflydelse på udbygningen af idrætsanlæg, som er en ren kommunal opgave. Til sammenligning har staten i Norge haft stor indflydelse på udbygningen af idrætsfaciliteter, da omkring halvdel af idrættens andel af overskuddet fra fodboldtipning mv. siden indførelsen af tipning er gået til støtte til etableringsudgifter til idrætsfacilite-

ter. Lokale- og Anlægsfondens relativt beskedne midler har dog formået at påvirke karakteren af de idrætsfaciliteter, som er opført siden fonden blev oprettet i 1994.

Formålet med dette notat er dels at afdække forskellene mellem kommunerne på idrætspolitikken, dels at forklare, hvad der er årsag til disse forskelle. Skyldes det partipolitiske forskelle på holdningen til og prioriteringen af idræt i kommunen? Skyldes det forskelle på det kommunale service- og udgiftsniveau, skyldes det forskelle i interesser og behov, eller skyldes det mere strukturelle forhold ved kommunerne, fx kommunens størrelse?

Undersøgelsen er anden del af forskningsprojektet 'Den danske idrætsmodel', som Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund gennemfører for Idrættens Analyseinstitut. Første del omfatter et forskningsnotat, der opsamler og perspektiverer den viden, vi har om forandringer og karakteristika ved dansk idrætspolitik (Ibsen og Eichberg 2006). Denne anden del følges op af forskningsprojektets største del: Dyberegående analyser af idrætspolitikken i fem kommuner. Sidste del af forskningsprojektet er en sammenligning af idrætspolitikken i Danmark med idrætspolitikken i udvalgte lande i Europa. Forskningsprojektet afsluttes i 2007

Undersøgelsens afgrænsning

Undersøgelser af politik skelner mellem flere dimensioner ved begrebet. For det første handler det om *holdninger, værdier og interesser* – og uenigheder og konflikter derom samt deres årsag - i befolkningen som helhed, i bestemte grupper, og hos de som har magt og indflydelse. Fx hvorfor kommunen skal støtte idræt, hvem der skal støttes, hvilke aktiviteter der måske skal prioriteres, og hvilke organiseringsformer der kan få støtte. For det andet handler politik om de *processer*, der fører frem til de politiske beslutninger og løsninger. Hvordan problemer og ønsker identificeres, hvordan forskellige grupper forsøger at få deres interesser varetaget, hvem der i særlig grad

har magt og indflydelse, og hvordan man til slut når frem til et resultat. For det tredje handler politik også om de konkrete *beslutninger og deres konsekvenser*. Fx at der skal bygges en ny idrætshal, eller at den kommunale støtte til idrætsforeningerne reduceres.

Denne rapport handler primært om den sidste dimension ved politik. Analysen belyser dog ikke konsekvenserne af idrætspolitikken, fx om en bestemt form for politik på området har resulteret i flere idræts- og motionsaktive end en anden form for politik. Konkret omfatter analysen følgende sider af idrætspolitikken:

1. Har kommunen en eksplicit idrætspolitik i form af et dokument, som kommunalbestyrelsen eller et udvalg under kommunalbestyrelsen har vedtaget?
2. Har kommunen inden for de seneste fem år før besvarelsen af spørgeskemaet gjort en særlig indsats på bestemte områder af idrætten, fx i form af specifikke aktiviteter iværksat af kommunen, støtte til bestemte formål eller andre initiativer?
3. Hvor mange idrætsfaciliteter findes i kommunen, hvordan er de placeret og fordelt i kommunen, stilles de til rådighed for andre end idrætsforeningerne, og har kommunen planer for nye idrætsfaciliteter?
4. Hvor store er de kommunale udgifter til idræt, både under den lokale støtteordning i henhold til Folkeoplysningsloven og støtte til særlige formål, som ikke er omfattet af den kommunale støtteordning til folkeoplysende aktiviteter?
5. Hvordan forvaltes idrætten i kommunerne? Hvilken forvaltningsenhed hører idrætten under, hvilke udvalg og interesseorganisationer for idræt findes i kommunen, hvor mange arbejder med idræt i den kommunale forvaltning, og hvilken uddannelse har de ansatte?

Metode

Analysen bygger på flere kilder.

For det første har 212 kommuner besvaret et spørgeskema med en række spørgsmål om den kommunale politik og forvaltning på området³ (se bilag 1 - bilag kan hentes på Idan.dk). Det svarer til 79 pct. af kommunerne. Besvarelsene fordeles sig rimeligt pænt over hele landet. I Frederiksborg Amt har alle kommunerne svaret, mens det kun gælder for 68 pct. af kommunerne i Fyns Amt (bilag 2, tabel 1). Der er en klar sammenhæng mellem kommunistørrelse og besvarelse. De større kommuner har været flinkere til at svare, end de små kommuner har. Mens 88 pct. af alle kommunerne med mere end 20.000 indbyggere har svaret, gælder det samme kun for 71 pct. af de små kommuner med færre end 7.000 indbyggere, og blandt de mindste kommuner med færre end 5000 indbyggere har halvdelen svaret (bilag 2, tabel 2). I den anden ende af kommunistørrelsen har de 14 største kommuner i Danmark svaret. I kommunerne, der har svaret, bor 86 pct. af indbyggerne i Danmark.

For det andet har Lokale- og Anlægsfonden stillet fondens database over idræts- og kulturfaciliteter til rådighed for analysen. Databasen indeholder en opgørelse over antallet af idrætshaller, svømmehaller, gymnastiksale, boldbaner og en række andre typer af idrætsfaciliteter – såvel privatejede som offentlige.

For det tredje har Undervisningsministeriet stillet kommunernes svar på et spørgeskema vedr. folkeoplysende aktiviteter i kommunen fra 2004 til rådighed for undersøgelsen. I denne sammenhæng er det kun oplysningerne om den kommunale støtte til idræt, som benyttes.

Endelig benyttes data vedr. kommunernes størrelse, økonomi, befolkningssammensætning mv., som er hentet fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets kommunale nøgletal.

Notatets indhold

I det næste kapitel præsenteres kommunernes idrætspolitik på de fem områder, som er nævnt oven-

for og variationerne derpå mellem landsdelene (amtskommunerne). Dernæst analyseres mulige forklaringer på de forskelle, som afdækkes i kapitel 2. Skyldes det forskelle på de politiske partiers holdning til idræt? Kan det skyldes forskelle mellem kommunerne på interessen for idræt i kommunen? Det kan også tænkes, at forskellene hænger sammen med kommunernes generelle udgifts- og serviceniveau? Og endelig undersøges det, om forskellene hænger sammen med, hvor stor kommunen er. I det sidste kapitel sammenfattes, perspektiveres og diskuteres undersøgelsens resultater.

Undersøgelsen er finansieret af Idrættens Analyseinstitut, og projektet har desuden nydt godt af støttebidrag til formidlingen fra Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger og Danmarks Idræts-Forbund. Spørgeskemaet er udarbejdet i et samarbejde med en følgegruppe bestå-

ende af Mogens Karbo fra Kommunernes Landsforening, Morten Mølholm Hansen fra Danmarks Idræts-Forbund, Steen Tinning fra Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, Søren Riiskjær fra Team Danmark, Michael Skovbo Jensen fra Lokale- og Anlægsfonden, Birgit Jørgensen fra Give Kommune samt Henrik H. Brandt og Rasmus K. Storm fra Idrættens Analyseinstitut. Jonas Havelund og Malene Thøgersen fra Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund har stået for det store arbejde med at kontakte kommunerne og få de mange besvarelser hjem. Tak til Henrik H. Brandt og Søren Bang fra Idrættens Analyseinstitut, Mogens Karbo fra Kommunernes Landsforening samt Malene Thøgersen og Henning Eichberg fra Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund for kritiske kommentarer til første udkast af analysen.

2. Regionale forskelle på kommunal idrætspolitik

I dette afsnit skal vi se på, hvordan den kommunale politik på idrætsområdet varierer mellem forskellige områder af landet. Analysen er disponeret efter de fem dimensioner ved den kommunale idrætspolitik, som undersøgelsen er afgrænset til (se indledningen).

2.1. Formulerede politikker og planer

Den kommunale idrætspolitik er som nævnt kendetegnet ved, at kommunerne er forpligtet til at støtte foreningsorganiseret idræt i henhold til Folkeoplysningslovens regler, men ellers er det en 'kan-opgave' uden præcise krav til serviceniveauet, til forskel fra det socialpolitiske område og undervisningsområdet, der i meget højere grad er en 'skal-opgave' med ret præcise krav til kommunerne om, hvordan opgaverne skal løses. Vi vil derfor forvente store forskelle på, hvor meget kommunerne overhovedet fører idrætspolitik i formel forstand, dvs. har formulerede politikker, planer mv. Undersøgelsen bekræfter denne forventning:

- 39 pct. af kommunerne har en skriftlig formuleret idrætspolitik (ud over støtteordningen i henhold til Folkeoplysningsloven). Dette finder vi i betydeligt højere grad i kommuner i Nordøstsjælland (København, Frederiksberg, Københavns Amt, Frederiksborg Amt og Roskilde Amt) end i resten af landet med kommunerne i Viborg Amt som en undtagelse.
- 7 pct. har en særskilt formuleret eliteidrætspolitik. Kommunerne i Roskilde Amt skiller sig også her ud, idet hver fjerde af kommunerne i amtet har en eksplicit eliteidrætspolitik. Ellers er der relativt små regionale forskelle.
- 6 pct. af kommunerne har andre skriftligt formulerede idrætspolitikker. Det synes dog at dække over bre-

dere politikker for idræt, fritid, kultur, folkeoplysning mv. Her er der heller ikke signifikante forskelle mellem amtskommunerne.

- 18 pct. har en overordnet plan for udbygning mv. af idrætsanlæg. Her skiller kommunerne i Københavns Amt samt København og Frederiksberg kommune sig markant ud fra de øvrige kommuner.
- 14 pct. har konkrete planer for opførelse af en opvisningshal o.l. for eliteidræt. På dette spørgsmål er der relativt små forskelle mellem amterne på andelen af kommunerne, som har en sådan plan.
- Næsten hver tredje kommune, 31 pct., har inden for de seneste fem år givet økonomisk støtte til særlige idrætsevents. Der er betydelige variationer mellem amterne på andelen af kommunerne, som har støttet idrætsevents. I Københavns Amt samt København og Frederiksberg kommune, Vejle Amt og Nordjyllands Amt svarer halvdelen af kommunerne, at de inden for de seneste fem år har givet en sådan støtte. I Viborg Amt og Vestsjællands Amt er det under tyve pct.
- 62 pct. af kommunerne har en eller flere økonomiske puljer til fremme af bestemte formål. Dette finder vi i lidt højere grad i Københavns Amt, Frederiksborg Amt og Vejle Amt end i de øvrige kommuner.

Det er altså især i Nordøstsjælland, at kommunerne har formuleret idrætspolitiske mål og planer og etableret særlige puljer til fremme af bestemte mål og aktiviteter i idrætten.

2.2. Idrætspolitiske aktiviteter og indsats

Den kommunale idrætspolitik går primært ud på – i henhold til Folkeoplysningsloven – at stille kommunale lokaler og anlæg til rådighed

for idrætsforeninger, refundere hovedparten af idrætsforeningernes eventuelle udgifter til egne eller lejede lokaler og anlæg til aktiviteter for børn og unge samt at støtte idrætsforeningernes aktiviteter (typisk et medlemstilskud eller tilskud efter bestemte kriterier). De seneste år er denne politik imidlertid blevet suppleret af en række aktiviteter og initiativer med sigte på at fremme idrætsdeltagelsen hos bestemte grupper eller fremme bestemte sider af idrætten. Kommunerne har muligvis fundet inspiration til denne politik i de mange forsøgs- og udviklingspuljer, som i en lind strøm har afløst hinanden siden begyndelsen af 1980'erne ⁴.

I denne undersøgelse har kommunerne svaret på, om de *'inden for de seneste fem år har gjort en særlig indsats'* på en række områder, som var præciseret i spørgeskemaet. Nedenfor er svarene analyseret særskilt for

- aktiviteter for børn
- aktiviteter for voksne

- aktiviteter for særlige grupper
- forebyggelse af doping og pædofili
- eliteidræt.

Aktiviteter for børn

I forlængelse af den generelle idrætspolitik i henhold til den lokale støtteordning efter Folkeoplysningslovens bestemmelser har kommunerne især gjort noget for at få børn til at dyrke idræt og være fysisk aktive under en eller anden form.

- 38 pct. svarer, at de har særlige aktiviteter for fysisk inaktive børn. Det gælder i særlig grad kommunerne i Københavns-området.
- 20 pct. har en eller flere idrætsbørnehaver, idræts-SFO'er o.l. Det er et tilbud, som især findes i Nordøstsjælland.
- 30 pct. har et samarbejde mellem idrætsforeninger og SFO eller skole om mere idræt for børn. Det findes især i kommunerne omkring København, i Frederiksborg Amt og i

Tabel 2.1: Andel af kommunerne, som har skriftlige idrætspolitikker og planer for udbygning af idrætsanlæg, opdelt på amterne (pct. andel af kommunerne).

Amtskommunerne	Har en skriftligt formuleret Idræts-politik	Har en skriftligt formuleret eliteidræts-politik	Andre poli-tikker for bestemte grupper	Overordnet plan for udbygning mv. af idrætsan-læg	Konkrete planer for opførelse af opvis-ningshal o.l. for eliteidræt	Givet støt-te til sær-lige idræts-events seneste 5 år	En eller flere øko-nomiske puljer til fremme af bestemte formål
Københavns Amt, Kbh. & Frederiksberg	56,3	12,5	13,3	56,3	26,7	50,0	87,5
Frederiksborg Amt	57,9	5,3	5,9	16,7	5,9	29,4	72,2
Roskilde Amt	75,0	28,6	28,6	12,5	12,5	28,6	50,0
Vestsjællands Amt	22,2	5,6	5,6	18,8	6,3	16,7	56,3
Storstrøms Amt	27,8	,0	11,1	,0	5,6	35,3	55,6
Bornholm	100,0	,0	,0	,0	,0	100,0	100,0
Fyns Amt	30,0	5,0	10,0	23,8	14,3	25,0	50,0
Sønderjyllands Amt	42,1	10,5	5,3	11,1	15,8	21,1	52,6
Ribe Amt	36,4	9,1	,0	27,3	20,0	27,3	70,0
Vejle Amt	38,5	7,7	,0	7,7	15,4	46,2	75,0
Ringkøbing Amt	28,6	7,1	,0	7,1	15,4	42,9	64,3
Århus Amt	35,0	,0	,0	10,0	21,1	20,0	60,0
Viborg Amt	58,3	,0	8,3	33,3	25,0	16,7	50,0
Nordjyllands Amt	22,7	9,1	4,5	20,0	10,5	47,4	61,9
Alle kommuner	38,9	6,7	6,3	18,4	14,4	31,4	62,0
N =	211	210	207	206	201	204	205

Fyns Amt.

- Endelig har halvdelen af kommunerne tilbud om idrætsaktiviteter for børn i sommerferien eller andre ferier. Blandt kommunerne i Københavns Amt samt Københavns og Frederiksberg kommuner er det 9 ud af 10 kommuner, mens det kun er hver tredje kommune i Århus Amt og Viborg Amt.

Aktiviteter for voksne

De seneste år har der været meget fokus på fysisk aktivitets betydning for sundheden og den voksende andel af især den voksne del af befolkningen, som er overvægtig. Derfor har såvel staten, amtskommunerne som idrætsorganisationerne taget adskillige initiativer til at få flere til at dyrke motion og især til at få de fysisk inaktive til at ændre livsstil. Disse bestræbelser har dog kun forplantet sig til et mindretal af kommunerne. Andelen af kommunerne, som har aktiviteter til fremme af fysisk aktivitet for voksne, er således noget mindre end andelen, der har særlige aktiviteter for børn.

- Hver femte kommune, 21 pct., har inden for de seneste fem år gjort en særlig indsats for 'motion på arbejdspladsen'. Et par amter afviger fra dette billede, idet næsten ingen kommuner i Viborg Amt og Storstrøms Amt har taget et initiativ på dette område.
- Hver fjerde kommune, 27 pct., har eller har haft et samarbejde med et privat fitnesscenter eller privat fysioterapi om tilbud om træning for bestemte grupper. Der er væsentlige forskelle mellem amterne på, hvor udbredt dette er i kommunerne. Det findes især i kommunerne omkring København og i Sønderjyllands Amt til forskel fra Viborg Amt, hvor det kun er en enkelt kommune, som har gjort noget på dette område.
- En mere generel indsats for fysisk inaktive voksne har kun fundet sted i 17 pct. af kommunerne. Igen er det kommunerne omkring København, der i højere grad end i de øvrige kommuner har gjort en indsats på dette område, mens kommunerne i Fyns Amt, Viborg Amt og Ringkøbing

Amt ikke har gjort noget på dette område.

- Motion på Recept er primært noget, som de fleste amtskommuner har taget op. Derfor er det ikke så underligt, at det kun er 10 pct. af kommunerne, som svarer, at de har en sådan aktivitet. Det er i særlig grad kommunerne i Ribe Amt, hvor dette tilbud startede, som har gjort noget på dette område.

Idræt for særlige grupper

Siden Breddeidrætsudvalget i 1987 fremsatte en række forslag til forbedring af vilkårene for idrætsligt set dårligt stillede grupper af befolkningen, har der været mange initiativer til fremme af idræt for ældre, handicappede, sindslidende, socialt udsatte, flygtninge og indvandrede m.fl. Hovedparten af kommunerne har imidlertid ikke særlige aktiviteter, økonomiske puljer eller støtteordninger for sådanne grupper. Det er dog ikke ensbetydende med, at det ikke findes i de pågældende kommuner. Der kan således sagtens være foreninger i disse kommuner, som har aktiviteter for særlige grupper. Det gælder især idræt og motion for ældre og idræt for flygtninge og indvandrere.

- Hver tredje kommune, 33 pct., har inden for de seneste fem år haft særlige aktiviteter for ældre. Det findes i meget højere grad i kommunerne omkring København end i de øvrige amtskommuner. I Århus Amt er det kun 15 pct., der har gjort noget på dette område.
- Kun halv så stor en andel, 15 pct., har gjort en særlig indsats i forhold til idræt for handicappede. Også her findes det først og fremmest i kommunerne omkring København, hvor to ud af tre kommuner har gjort noget på området. I Fyns Amt er der ingen af de kommuner, der har besvaret spørgeskemaet, som har gjort en indsats på dette område.

- Hver fjerde kommune har gjort noget i forhold til integration af indvandrere og flygtninge i idrætten. Det er især kommunerne omkring København og i Roskilde Amt.

Tabel 2.2: Andel af kommunerne, som inden for de seneste fem år har gjort en særlig indsats for at få flere børn til at dyrke idræt og motion, opdelt på amtskommuner (pct.).

Amtskommunerne	Idræt og motion for fysisk inaktive børn	Idrætsbørnehave, idræts-SFO o.l.	Samarbejde mellem idrætsforeninger og SFO, skole mv. om mere idræt for børn	Idrætsaktiviteter for børn i sommerferier eller andre ferier	N = 100 pct.
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	68,8	31,3	56,3	93,8	16
Frederiksborg Amt	47,4	31,6	47,4	52,6	19
Roskilde Amt	50,0	37,5	37,5	75,0	8
Vestsjællands Amt	38,9	16,7	27,8	50,0	18
Storstrøms Amt	33,3	22,2	11,1	44,4	18
Bornholm	100,0	,0	100,0	,0	1
Fyns Amt	33,3	9,5	57,1	42,9	21
Sønderjyllands Amt	31,6	10,5	15,8	52,6	19
Ribe Amt	54,5	18,2	9,1	54,5	11
Vejle Amt	23,1	23,1	38,5	53,8	13
Ringkøbing Amt	28,6	14,3	14,3	50,0	14
Århus Amt	20,0	15,0	10,0	30,0	20
Viborg Amt	25,0	16,7	25,0	33,3	12
Nordjyllands Amt	45,5	22,7	27,3	45,5	22
Alle kommuner	38,2	19,8	29,7	50,5	212

Tabel 2.3: Andel af kommunerne, som inden for de seneste fem år har gjort en særlig indsats for at få flere voksne til at dyrke idræt og motion, opdelt på amtskommunerne (pct.).

Amtskommunerne	Motion på arbejdspladsen	Samarbejde med privat fitnesscenter eller fysioterapi om tilbud om træning for bestemte grupper	Idræt og motion for fysisk inaktive voksne	Motion på Recept o.l.	N = 100 pct.
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	25,0	43,8	31,3	12,5	16
Frederiksborg Amt	15,8	31,6	21,1	10,5	19
Roskilde Amt	25,0	12,5	25,0	,0	8
Vestsjællands Amt	22,2	27,8	22,2	,0	18
Storstrøms Amt	5,6	16,7	22,2	5,6	18
Bornholm	,0	,0	,0	100,0	1
Fyns Amt	28,6	33,3	,0	4,8	21
Sønderjyllands Amt	21,1	42,1	10,5	5,3	19
Ribe Amt	27,3	18,2	18,2	36,4	11
Vejle Amt	30,8	15,4	15,4	7,7	13
Ringkøbing Amt	14,3	35,7	,0	14,3	14
Århus Amt	20,0	20,0	20,0	5,0	20
Viborg Amt	,0	8,3	,0	,0	12
Nordjyllands Amt	31,8	27,3	27,3	22,7	22
Alle kommuner	20,8	26,9	16,5	9,9	212

- Godt hver tiende kommune, 13 pct., har gjort noget for idræt for marginaliserede / vanskeligt stillede grupper i øvrigt. Her skiller kommunerne i Københavns-området sig også ud.

Bekæmpelse af doping, pædofili, rygning mv.

Bekæmpelse af doping og pædofili i idrætten har stået højt på den landspolitiske dagsorden. Hvor mange kommuner har gjort en indsats på disse og andre sundhedsfremmende områder?

- Dopingbekæmpelse opfattes øjensynligt som en sag for staten, Anti-Doping Danmark og idrætsorganisationerne. Kun 6 pct. af kommunerne svarer, at de har gjort en indsats på dette område, og det er først og fremmest de største kommuner.
- Hvad angår bekæmpelse af pædofili er det kun hver femte kommune, 22 pct., som har gjort en indsats på området. Andelen er dobbelt så høj blandt kommunerne omkring København.

- En tilsvarende andel har en skriftligt formuleret kost- og rygepolitik for kommunens idrætsanlæg. Igen afviger kommunerne omkring København fra resten af landet ved, at andelen med en politik på området er dobbelt så høj end i resten af landet.

Eliteidræt

De seneste ti år har flere kommuner ønsket at styrke mulighederne for eliteidræt i kommunen, og den bestræbelse er fremmet med ændringen af eliteidrætsloven i 2004 og Team Danmarks bevidste bestræbelse på at etablere eliteidrætskommuner.

- Det er dog ganske få kommuner, der har en egentlig – skriftligt – formuleret eliteidrætspolitik. Kun 7 pct. af kommunerne har det (se tabel 2.1).
- Det er også kun 7 pct. af kommunerne, der på undersøgelsestidspunktet har arbejdet på at blive Team Danmark eliteidrætskommune. Det gælder især kommuner i Roskilde Amt og omkring København.

Tabel 2.4: Andel af kommunerne, som inden for de seneste fem år har gjort en særlig indsats for særlige grupper – ældre, handicappede, marginaliserede grupper, indvandrere – til at dyrke idræt og motion, opdelt på amtskommunerne (pct.).

Amtskommunerne	Idræt for ældre / seniorer	Idræt for handicappede	Idræt for marginaliserede grupper	Integration af indvandrere og flygtninge i idrætten	N = 100 pct.
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	75,0	62,5	25,0	50,0	16
Frederiksborg Amt	42,1	15,8	15,8	31,6	19
Roskilde Amt	50,0	25,0	12,5	62,5	8
Vestsjællands Amt	27,8	5,6	11,1	16,7	18
Storstrøms Amt	22,2	11,1	16,7	27,8	18
Bornholm	,0	,0	,0	,0	1
Fyns Amt	33,3	,0	4,8	19,0	21
Sønderjyllands Amt	26,3	10,5	5,3	10,5	19
Ribe Amt	45,5	9,1	18,2	18,2	11
Vejle Amt	38,5	30,8	15,4	23,1	13
Ringkøbing Amt	35,7	7,1	7,1	14,3	14
Århus Amt	15,0	5,0	10,0	10,0	20
Viborg Amt	25,0	8,3	16,7	25,0	12
Nordjyllands Amt	18,2	18,2	18,2	31,8	22
Alle kommuner	33,0	15,1	13,2	24,5	212

Tabel 2.5: Andel af kommunerne, som har gjort en særlig indsats på andre områder inden for idrætten, opdelt på amtskommunerne.

Amtskommunerne	Bekæmpelse af doping	Bekæmpelse af pædofili i idrætten	Andre indsats-er, politikker mv.	Skriftlig kost-og rygepolitik for kommunale idræts-anlæg	N =100 pct.
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	6,3	43,8	31,3	43,8	16
Frederiksborg Amt	,0	26,3	15,8	29,4	19
Roskilde Amt	12,5	25,0	12,5	12,5	8
Vestsjællands Amt	11,1	16,7	22,2	12,5	18
Storstrøms Amt	,0	27,8	5,6	11,1	18
Bornholm	,0	,0	100,0	,0	1
Fyns Amt	4,8	14,3	,0	9,5	21
Sønderjyllands Amt	5,3	31,6	5,3	26,3	19
Ribe Amt	9,1	18,2	,0	30,0	11
Vejle Amt	15,4	7,7	7,7	7,7	13
Ringkøbing Amt	,0	21,4	28,6	21,4	14
Århus Amt	5,0	20,0	,0	25,0	20
Viborg Amt	,0	,0	,0	8,3	12
Nordjyllands Amt	9,1	22,7	4,5	15,0	22
Alle kommuner	5,7	21,7	10,4	19,5	212

Tabel 2.6: Kommunal politik for eliteidræt, opdelt på amtskommunerne.

Amtskommunerne	Blive TD eliteidræts-kommune	Givet direkte tilskud til eller haft udgifter til eliteidræt i 2004	Særlig pulje til eliteidræt som for- eninger el-ler udøvere kan søge	'Sponso-rater' eller 'markeds-føringsaf-taler'	Støtte til særlig or-ganisation eller sekre-tariat for eliteidræt 1)	Anden form for støtte	Antal kom-muner i hvert amti (= 100 pct.)
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	18,8	46,7	20,0	26,7	,0	6,7	15
Frederiksborg Amt	10,5	27,8	10,5	10,5	,0	5,3	19
Roskilde Amt	25,0	37,5	25,0	,0	25,0	,0	8
Vestsjællands Amt	5,6	25,0	,0	12,5	,0	,0	16
Storstrøms Amt	5,6	,0	,0	,0	,0	,0	18
Bornholm	,0	,0	,0	,0	,0	,0	1
Fyns Amt	9,5	19,0	4,8	4,8	4,8	4,8	21
Sønderjyllands Amt	,0	31,6	,0	15,8	10,5	,0	19
Ribe Amt	9,1	10,0	9,1	9,1	9,1	,0	11
Vejle Amt	7,7	30,8	,0	15,4	7,7	7,7	13
Ringkøbing Amt	7,1	21,4	,0	7,1	,0	14,3	14
Århus Amt	,0	26,3	15,0	10,0	,0	,0	20
Viborg Amt	8,3	8,3	8,3	8,3	,0	,0	12
Nordjyllands Amt	,0	10,0	5,0	10,0	5,0	,0	20
Alle kommuner	7,1	22,2	6,8	10,1	3,9	2,9	207

1) Nogle kommuner har muligvis misforstået spørgsmålet. Vi er således bekendt med, at der findes en organisation til fremme af eliteidræt, som bl.a. modtager kommunal støtte, i både København og Århus. I begge tilfælde er der tale om en selvejende fond, der er oprettet af kommunen.

- Der er mange flere kommuner, som i praksis støtter eliteidræt på en eller anden måde. Næsten hver fjerde kommune gav i 2004 økonomisk støtte til eliteidræt under en eller anden form. I kommunerne omkring København er det knap halvdelen, mens ingen kommuner i Storstrøms Amt har gjort det.

- Det er dog et fåtal af kommunerne, som har en særlig pulje til eliteidræt, som foreninger eller udøvere kan søge, eller har et særligt 'sponsorat' eller 'markedsføringsaftaler' for fx et eliteidrætshold i kommunen. Den første form for støtte findes næsten kun i kommunerne i Nordøstsjælland og i Århus Amt.

2.3. Faciliteter

Den kommunale idrætspolitik går først og fremmest ud på at opføre, finansiere og drive idrætsanlæg - og stille dem (næsten) gratis til rådighed for kommunens idrætsforeninger - samt at refundere en stor del af foreningernes udgifter til egne eller lejede lokaler. Idrætsfaciliteterne er derfor et meget centralt idræts-

politisk 'output', da langt de fleste faciliteter enten er kommunalt ejede eller selvejede/privatejede med et kommunalt tilsagn om at refundere hovedparten af idrætsforeningernes udgifter til brug af faciliteterne til aktiviteter for børn og unge.

Facilitetsdækningen

Vi skal først se på facilitetsdækningen, dvs. antallet af indbyggere pr. idrætsfacilitet. Analysen bygger på de oplysninger, som Lokale- og Anlægsfonden har indhentet fra kommunerne om antallet af forskellige facilitetstyper i 2005.

Tabel 2.7 viser, at facilitetsdækningen generelt er den dårligste blandt kommunerne i Københavns Amt, Roskilde Amt samt København og Frederiksberg kommune. Der er i det hele taget betydelige variationer mellem kommunerne. Antallet af indbyggere pr. storhal er således næsten tre gange så høj i Københavnsområdet end i Ringkøbing Amt, og antallet af indbyggere pr. svømmehal er dobbelt så højt i Københavnsområdet end blandt kommunerne i Ribe Amt.

Tabel 2.7: Antal indbyggere pr. idrætsfaciliteter i gennemsnit for kommunerne, opdelt efter amtskommune, som kommunerne tilhører.

Amtskommunerne	Storhal (over 800 m ²)	Haller (inkl. småhaller)	Haller + gymnastiksale	Boldbane	Svømmehal 1)	Øvrige idrætsfaciliteter 2)	N =
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	5968	3110	1434	1497	21938	1159	20
Frederiksborg Amt	4581	2869	1523	1185	22086	881	19
Roskilde Amt	4043	2177	1457	779	24455	636	11
Vestsjællands Amt	3462	1879	1268	707	19525	687	23
Storstrøms Amt	4288	1952	1237	874	13551	772	24
Bornholm	4335	1398	1204	774	21674	667	1
Fyns Amt	2841	1611	946	706	12180	673	31
Sønderjyllands Amt	2716	1444	848	618	12164	484	23
Ribe Amt	2952	1544	1121	608	10924	552	14
Vejle Amt	2623	1396	1043	735	22575	727	16
Ringkøbing Amt	2163	1357	865	484	13282	613	18
Århus Amt	3330	1668	1215	916	14093	743	26
Viborg Amt	2913	1550	934	634	12360	637	17
Nordjyllands Amt	2916	1912	1136	639	13105	573	27
Alle kommuner	3432	1870	1144	800	16116	703	270

1) Omfatter kun de 170 kommuner, som har oplyst, at de har en svømmehal.
 2) Inklusiv atletikanlæg – 2 kommuner har ikke opgivet tal derfor.

Idrætsfaciliteternes beliggenhed

Idrætsfaciliteternes beliggenhed er ofte genstand for store interessekampe mellem forskellige lokalområder og forskellige interesser – bl.a. skoler og foreninger - i en kommune. Det mest almindelige er, at idræts-hallerne er beliggende ved kommunens folkeskoler og eller fordelt på forskellige lokalområder. Det er det typiske i henholdsvis 47 pct. og 52 pct. af landets kommuner, og i hovedparten af de øvrige kommuner findes idrætshaller ved én eller flere skoler og fordelt på flere lokalområder, om end det ikke er det typiske. Hver fjerde kommune har svaret, at 'idrætshaller og idrætsbaner samlet i et eller flere centre' er det typiske for kommunen, men hver tredje kommune har svaret, at det findes, men ikke er det typiske for kommunen. Det kendetegner især kommunerne omkring København og kommunerne i Ribe Amt.

Idrætsfaciliteternes anvendelse til uorganiseret idræt

I flere år har der været en del diskussion om det forhold, at idrætsfaciliteterne fortrinsvis eller udelukkende stilles til rådighed for idrætsforeningerne (i fritiden). Nogle steder har man dog åbnet for offentlighedens adgang til at benytte særlige faciliteter. Svømmehallerne har typisk været det i mange år, men mange kommuner har også etableret anlæg og faciliteter for offentligheden, uden at man skal være medlem af en idrætsforening.

- To ud af tre kommuner, 67 pct., svarer, at der i kommunen findes udendørs boldbaner, som kan benyttes til selvorganiseret boldspil.
- 45 pct. har skateranlæg til uorganiseret benyttelse.
- 43 pct. har en eller flere idrætshal-

Tabel 2.8: Det typiske for kommunen med hensyn til idrætshallernes placering, opdelt på amtskommuner (pct.).

Amtskommunerne	Der findes en idrætshal ved kommunens folkeskoler	Der findes en idrætshal i forskellige lokalområder i kommunen	Idrætshaller og idrætsbaner er samlet i et eller flere centre	N = 100 pct.
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	25,0	50,0	56,3	16
Frederiksborg Amt	66,7	50,0	38,9	18
Roskilde Amt	25,0	50,0	50,0	8
Vestsjællands Amt	56,3	37,5	43,8	16
Storstrøms Amt	55,6	27,8	27,8	18
Bornholm	,0	,0	100,0	1
Fyns Amt	28,6	42,9	33,3	21
Sønderjyllands Amt	42,1	47,4	31,6	19
Ribe Amt	45,5	63,6	36,4	11
Vejle Amt	69,2	76,9	38,5	13
Ringkøbing Amt	50,0	71,4	57,1	14
Århus Amt	50,0	45,0	10,0	20
Viborg Amt	16,7	66,7	25,0	12
Nordjyllands Amt	65,0	70,0	25,0	20
Alle kommuner	46,9	52,2	35,3	207

For hvert udsagn kunne kommunen svare
 a) 'Det typiske for kommunen'
 b) 'Findes men ikke det typiske'
 c) 'Findes ikke i kommunen'
 I denne tabel er andelen, som har svaret 'Det typiske for kommunen' medtaget.

ler, som borgerne kan benytte, uden at de er medlem af en idrætsforening.

- 40 pct. har en eller flere udendørs multibaner (fx med hockey- og basketbane).
- En tilsvarende andel, 40 pct., af kommunerne har en eller flere svømmehaller, som helt eller delvist stilles til rådighed for uorganiseret eller selvorganiseret udfoldelse.
- Hver femte kommune, 20 pct., har en eller flere idrætslegepladser.
- 20 pct. har et friluftsbad, som helt eller delvis kan benyttes til selvorganiseret idræt.
- Samme andel af kommunerne har en oplyst motionssti, som borgerne kan benytte.
- Endelig har 15 pct. en udendørs skøjtebane, mens kun 6 pct. har en

indendørs skøjtebane, der kan benyttes uden medlemskab af en idrætsforening.

Andelen, som har sådanne anlæg, der kan benyttes til uorganiseret idræt og motion, er klart højest i kommunerne omkring København og i Roskilde Amt ⁵.

2.4. Økonomi

Udgifterne til idræt bogføres ikke særskilt i kommunerne. En stor del af udgifterne til fritid og idræt går dog til idrætsformål, og derfor benyttes tallene fra de kommunale nøgletal for udgifterne til 'sport og fritid' i nedenstående analyse. Tallene omfatter de kommunale udgifter til kommunaltejede idræts- og fritidsfaciliteter, udgifterne til delvis refusion af foreningers udgifter til leje af private eller selvejende lokaler og anlæg samt udgifterne til støtte til voksenundervisning og aktiviteter for børn og unge i idrætsforeninger, børne- og ungdomskorps mv. i henhold til

Tabel 2.9: Andel af kommunerne, som har idrætsfaciliteter eller anlæg, der stilles helt eller delvist til rådighed for uorganiseret eller selvorganiseret idræt, opdelt på amterne (pct.).

Amtskommunerne	Svømmehal	Friluftsbad	Skøjtehal	Udendørs skøjtebane	Idrætshal	Udendørs boldbane	Skateranlæg	Udendørs multibaner	Oplyst motionssti	Idrætslegeplads
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	80,0	46,7	28,6	21,4	33,3	81,3	53,3	85,7	28,6	21,4
Frederiksborg Amt	44,4	6,3	6,7	6,7	53,3	64,7	50,0	46,7	12,5	6,7
Roskilde Amt	83,3	20,0	20,0	40,0	50,0	66,7	100	100	25,0	60,0
Vestsjællands Amt	26,7	7,1	,0	6,7	60,0	93,3	46,7	35,7	23,1	7,1
Storstrøms Amt	17,6	17,6	,0	,0	38,9	70,6	11,8	22,2	12,5	16,7
Bornholm	100	100	,0	,0	100	100	100	,0	100	,0
Fyns Amt	25,0	10,5	,0	15,8	52,6	68,4	27,8	31,6	15,8	22,2
Sønderjyllands Amt	42,9	31,3	,0	7,7	56,3	68,8	47,1	28,6	26,7	21,4
Ribe Amt	30,0	,0	10,0	18,2	30,0	60,0	54,5	60,0	40,0	37,5
Vejle Amt	45,5	10,0	,0	20,0	16,7	72,7	72,7	60,0	20,0	30,0
Ringkøbing Amt	46,2	30,8	7,7	30,8	46,2	61,5	30,8	16,7	15,4	7,7
Århus Amt	31,6	36,8	5,9	25,0	38,9	61,1	36,8	21,1	5,6	16,7
Viborg Amt	25,0	16,7	,0	16,7	27,3	45,5	25,0	18,2	33,3	18,2
Nordjyllands Amt	45,0	10,5	10,5	10,5	42,1	55,0	66,7	38,9	10,5	31,6
Alle kommuner	39,8	19,9	6,2	15,2	43,1	67,4	45,3	39,6	19,4	20,2
N =	191	186	177	184	188	190	190	182	180	178

Folkeoplysningslovens regler ⁶.

Kommunen, som brugte flest penge på idræt og fritid pr. indbygger i 2005, havde et udgiftsniveau, der var mere end ti gange så højt som kommunen med det laveste udgiftsniveau (henholdsvis 2574 og 242 kr.). Det er især kommunerne omkring København og dernæst i Frederiksborg Amt, som igennem de seneste ti år har brugt forholdsvis mange penge (pr. indbygger) på idræt og fritid.

Disse tal omfatter imidlertid også udgifter til andre fritidsaktiviteter, bl.a. voksenundervisning og ikke-idrætslige børne- og ungdomsaktiviteter i foreningsregi. En del af forskellen kan derfor tænkes at skyldes, at det især er kommunerne omkring og nord for København, som bruger mange penge på ikke-idrætslige fritidsaktiviteter.

De kommunale udgifter til idræt omfatter først og fremmest udgifter til drift af idrætsanlæg og refusion af foreningers udgifter til benyttelse af private eller selvejende idrætsanlæg og sekundært udgifterne til støtte til

aktiviteter for børn og unge under 25 år i henhold til den kommunale støtteordning. En undersøgelse af den kommunale støtte under folkeoplysningsloven, som Undervisningsministeriet gennemførte i 2004, viser meget store forskelle på den kommunale støtte til idrætsaktiviteter (eksklusiv udgifter til idrætsanlæg og idrætsfaciliteter). I gennemsnit støtter kommunerne idrætsforeningernes aktiviteter for børn og unge med 45 kr. pr. indbygger i kommunen, men der er store variationer. Tre kommuner giver således mere end 200 kr. pr. indbygger til sådanne aktiviteter i foreningerne, mens hver fjerde kommune giver under 25 kr. pr. indbygger. Det højeste tilskudsniveau pr. indbygger finder vi blandt kommunerne i Ringkøbing Amt, Københavns amt (+ Københavns og Frederiksberg kommune) samt Frederiksborg Amt. Det laveste niveau finder vi på Bornholm og blandt kommunerne i Sønderjyllands Amt, Århus Amt og Vejle Amt ⁷.

Mange idrætsforeninger frygter, at kommunalreformen betyder, at for-

Tabel 2.10: Gennemsnitlige kommunale udgifter til sport og fritid pr. indbygger i årene 1993 til 2005, opdelt på amter (pct.).

Amtskommunerne	Gennemsnitlige kommunale udgifter til sport og fritid pr. indbygger i perioden fra 1993 til 2005				N = 100 pct.
	< 750 kr.	750 til 1000 kr.	> 1000 kr.	Gennemsnit for kommunerne (kr.)	
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	,0	10,0	90,0	1411	20
Frederiksborg Amt	15,8	31,6	52,6	1057	19
Roskilde Amt	27,3	36,4	36,4	956	11
Vestsjællands Amt	30,4	43,5	26,1	860	23
Storstrøms Amt	37,5	45,8	16,7	820	24
Bornholm	,0	100,0	,0	985	1
Fyns Amt	51,6	29,0	19,4	803	31
Sønderjyllands Amt	21,7	47,8	30,4	878	23
Ribe Amt	42,9	7,1	50,0	964	14
Vejle Amt	56,3	31,3	12,5	739	16
Ringkøbing Amt	33,3	33,3	33,3	903	18
Århus Amt	53,8	23,1	23,1	787	26
Viborg Amt	52,9	35,3	11,8	773	17
Nordjyllands Amt	48,1	29,6	22,2	819	27
Alle kommuner	37,0	31,9	31,1	895	270

eningerne får dårligere vilkår. Undersøgelsen kan desværre ikke give et klart svar på, om dette vil ske⁸. Kun 15 pct. af kommunerne, der sammensluttes i en ny kommune, svarede på besvarestedspunktet (maj – august 2006), at der var taget beslutning om regler og principper for den kommunale støtte til idræt for den nye kommune. En del flere kommuner har dog svaret på de efterfølgende spørgsmål om, hvilke ændringer der er vedtaget. Det er især i kommuner, hvor store kommuner indgår, at der er taget beslutning om tilskudsregler mv.

Af de kommuner, som har besvaret spørgsmålene, falder svarene således ud:

- Hver tredje kommune svarer, at tilskudsreglerne for den kommunale støtte vil være forskellig fra de eksisterende i den pågældende kommune.
- To ud af tre kommuner svarer dog, at den økonomiske støtte vil være uændret, men hver tredje kommune svarer, at støtten vil være mindre, og kun 7 pct. svarer, at den vil være højere.
- I to ud af fem kommuner vil der ske ændringer i reglerne for refusion af udgifter til private eller selvejende idrætslokaler og idrætsfaciliteter.
- I knap to tredjedele af kommunerne (som har besvaret spørgsmålet) vil der ikke ske ændringer i refusionen af foreningers udgifter til private eller selvejende idrætslokaler og idrætsfaciliteter, mens godt en fjerdedel svarer, at refusionen vil være mindre.
- I hver fjerde kommune er der planer for udbygning af lokaler, anlæg og faciliteter til idræt.
- Hver femte kommune beretter, at der for den nye kommune er vedtaget særlige initiativer og politikker for idrætten.

Da det varierer meget fra spørgsmål til spørgsmål, hvor mange der har besvaret spørgsmålet, er ovenstående

de tal behæftet med stor usikkerhed.

2.5. Forvaltningen af idrætspolitikken i kommunerne

Den politiske indflydelse og magt ligger formelt hos politikerne. Men ofte er beslutninger overladt til udvalg og brugerbestyrelser, og som regel har de ansatte i den kommunale forvaltning stor indflydelse på, hvilken politik der føres. Ikke mindst på et område, som har forholdsvis lille politisk bevågenhed, og hvor der normalt ikke er større partipolitisk uenighed. Vi skal her først se på, hvor udbredt diverse korporative organer er på det idrætspolitiske plan i kommunerne. Dernæst belyses idrætspolitikens indplacering i den kommunale forvaltning. Til slut sætter vi fokus på, hvor mange der arbejder med idrætspolitik i kommunerne og de ansattes faglige baggrund.

Udvalg og interesseorganisationer for idræt

Langt den største del af idrætspolitikken er som nævnt et kommunalt anliggende. Decentraliseringen går imidlertid videre end til kommunerne. Forvaltningen af folkeoplysningsloven er i langt de fleste kommuner overdraget til folkeoplysningsudvalget, der består af såvel medlemmer af kommunalbestyrelsen som repræsentanter for aftenskoler, idrætsforeninger, børne- og ungdomskorps mv.⁹ Kommunalbestyrelsen bestemmer ganske vist den samlede økonomiske ramme og hovedprincipperne for støtten, men udmøntningen deraf og de konkrete afgørelser af, hvem der skal støttes, træffes af folkeoplysningsudvalget. Det karakteriserer endvidere den økonomiske støtte, at den overvejende har karakter af grundstøtte, dvs. at det overlades til den enkelte forening selv at bestemme, hvordan støtten skal anvendes. Til sammenligning skal støtten til voksenundervisning gå til refusion af en del af lønnen til lærere, instruktører og foredragsholdere. Endvidere har mange kommuner valgt at overdrage styringen af kommunale idrætsanlæg til brugerråd med repræsentanter for de foreninger og institutioner, som benytter anlægget (Madsen og

Ibsen 1995, Larsen 2005). Endelig har mange kommuner også et tæt samarbejde med interesseorganisationen for idræt i kommunen, der i nogle kommuner varetager dele af den idrætspolitiske forvaltning (fx fordeling af idrætsfaciliteterne mellem idrætsforeningerne og andre brugere).

- De seneste 15 år har kommunernes idrætspolitik primært været et anliggende – i de fleste kommuner – for folkeoplysningsudvalget i kommunen. Det er dog ikke mere lovpligtigt for kommunerne at have et folkeoplysningsudvalg, men 97 pct. af kommunerne havde det fortsat i 2006.
- Nogle kommuner har etableret andre udvalg for idræt. Det er dog kun 10 pct. af kommunerne, der har et fast idrætsudvalg for kommunalbestyrelsen. Det findes især blandt kommunerne omkring København og i Frederiksborg Amt.
- Tilsvarende er det kun hver tiende kommune, der har et samarbejdsudvalg med repræsentanter for idrætten og kommunen. Det er også

noget, der især findes i Nordøstsjælland.

- Der findes et idrætssamvirke i godt halvdelen af kommunerne. Det varierer meget fra amtskommune til amtskommune, hvor mange kommuner der har et sådant samvirke.

Den kommunale forvaltning

I de små og mellemstore kommuner forvaltes idrætten især i skole- og kulturforvaltningen eller en enhedsforvaltning, mens det i de store kommuner især finder sted i særlige forvaltningsenheder for kultur og fritid. Mange kommuner har oplyst andre forvaltningsafgrænsninger, som idrætten hører under. Især børne- og kulturforvaltningen nævnes af mange, men også forvaltninger hvor kulturelle og sociale ansvarsområder er samlet i én forvaltning. Kun to kommuner har oplyst, at idrætten bl.a. hører under socialforvaltningen, men i begge tilfælde hører idrætten også under en anden forvaltningsenhed. Der er således ingen kommuner, hvor idrætten udelukkende hører under socialforvaltningen.

Idræt betragtes af mange som et godt middel til bl.a. at fremme folke-

Tabel 2.11: Udvalg og korporative organer i idrætten, opdelt på amterne (pct. af kommunerne).

Amtskommunerne	Kommunen har et folkeoplysningsudvalg	Kommunen har et stående 'idrætsudvalg'	Kommunen har et samarbejdsudvalg o.l. med repr. for idrætten og kommunen	Der findes et idrætssamvirke eller lignende i kommunen
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	100,0	20,0	31,3	71,4
Frederiksborg Amt	94,7	33,3	16,7	94,7
Roskilde Amt	87,5	,0	25,0	62,5
Vestsjællands Amt	93,8	25,0	12,5	50,0
Storstrøms Amt	100,0	11,1	11,8	58,8
Bornholm	100,0	,0	,0	100,0
Fyns Amt	100,0	,0	,0	38,1
Sønderjyllands Amt	94,7	11,1	,0	27,8
Ribe Amt	81,8	,0	9,1	45,5
Vejle Amt	100,0	7,7	7,7	53,8
Ringkøbing Amt	100,0	7,1	,0	35,7
Århus Amt	100,0	,0	5,0	70,0
Viborg Amt	100,0	,0	,0	75,0
Nordjyllands Amt	100,0	10,0	15,0	50,0
Alle kommuner	97,1	10,3	9,8	56,4
N =	207	204	205	204

sundheden, forebygge sociale problemer og integrere flygtninge og indvandrere. Derfor har mange kommuner, jf. afsnit 2.2., iværksat projekter af forskellig slags til fremme af sådanne mål. Ofte vil det kræve, at 'idrætsforvaltningen' samarbejder med en anden forvaltningsenhed. Hver fjerde kommune svarer, at 'idrætsforvaltningen' har et samarbejde med socialforvaltningen. Godt hver tiende kommune, 12 pct., har et samarbejde med miljøforvaltningen,

og hver tredje kommune, 31 pct., har et samarbejde med en anden forvaltningsenhed. Der er store forskelle mellem amtskommunerne på, hvor stor en andel af kommunerne der har et sådant samarbejde. Et sådant samarbejde er mest almindeligt i kommunerne omkring København.

Bemandingen på idræt i den kommunale forvaltning

Mange studier af politik har vist, at de ansatte i forvaltningen har stor

Tabel 2.12: Forvaltningsenhed som idrætten hører under, opdelt på amterne (pct. af kommunerne).

Amtskommunerne	Enhedsforvaltning	Skole- og kulturforvaltning	Kultur- og fritidsforvaltning	Socialforvaltning 1)	Anden forvaltning *
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	,0	37,5	37,5	,0	56,3
Frederiksborg Amt	15,8	15,8	36,8	,0	31,6
Roskilde Amt	,0	25,0	12,5	12,5	87,5
Vestsjællands Amt	,0	43,8	31,3	,0	25,0
Storstrøms Amt	5,6	33,3	38,9	,0	27,8
Bornholm	,0	,0	100,0	,0	,0
Fyns Amt	14,3	38,1	4,8	,0	52,4
Sønderjyllands Amt	,0	52,6	10,5	5,3	36,8
Ribe Amt	9,1	27,3	45,5	,0	27,3
Vejle Amt	,0	46,2	38,5	,0	23,1
Ringkøbing Amt	,0	71,4	7,1	,0	21,4
Århus Amt	10,0	55,0	5,0	,0	35,0
Viborg Amt	,0	50,0	16,7	,0	41,7
Nordjyllands Amt	,0	55,0	35,0	,0	35,0
Alle kommuner	4,8	42,8	24,5	1,0	37,0
N = 100 pct.	208	208	208	208	208

1) To kommuner har svaret, at idræt bl.a. hører under socialforvaltningen. Den ene kommune tilføjer dog, at der ikke findes en egentlig 'idrætsforvaltning'. Den anden kommune har samtidig svaret, at idræt også hører under kultur- og fritidsforvaltningen. Der er således ingen kommuner, hvor idrætten alene hører under socialforvaltningen.

*

borger- og kulturforvaltningen, borgerbutikken, borgerforvaltningen, borgerkontoret, o.l.s (5)
 borgmesterkontoret (1)
 børn og unge, børne- og familie (2)
 børne- og kulturforvaltningen (11)
 centralforvaltning, fællesforvaltning, fællessekretariat o.l. (3)
 erhvervs og kulturforvaltning
 idræts- og fritidsforvaltning (5)
 Intern service og kultur
 kultur- og børneforvaltning, kultur- og familieforvaltning (2)
 kultur- og miljøforvaltningen (1)
 kultur- og socialforvaltning, serviceforvaltning (9)
 kulturafdelingen, kulturdirektoratet, kulturforvaltning (3)
 myndighedsforvaltning, personforvaltningen (2)
 sekretariat, sekretariatet (2)
 skole og familie; skole, kultur, fritid, social, sundhed; skole, social, kultur (3)
 sundheds, børne og ungdom (1)
 teknisk forvaltning (4)
 undervisnings- og socialforvaltning (1)

Tabel 2.13: 'Ildrætsforvaltningernes' samarbejde med andre forvaltningsenheder i kommunen, opdelt på amtskommuner (pct.).

Amtskommunerne	Socialforvaltningen	N = 100 pct.	Miljøforvaltningen	N = 100 pct.	Anden forvaltning	N = 100 pct.
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	73,3	15	40,0	15	64,3	14
Frederiksborg Amt	27,8	18	11,8	17	58,8	17
Roskilde Amt	42,9	7	,0	6	57,1	7
Vestsjællands Amt	25,0	16	,0	14	6,7	15
Storstrøms Amt	22,2	18	22,2	18	,0	14
Bornholm	,0	1	,0	1	100,0	1
Fyns Amt	10,5	19	5,3	19	16,7	18
Sønderjyllands Amt	5,9	17	11,1	18	11,8	17
Ribe Amt	50,0	10	11,1	9	54,5	11
Vejle Amt	36,4	11	18,2	11	22,2	9
Ringkøbing Amt	7,7	13	7,1	14	45,5	11
Århus Amt	21,1	19	22,2	18	20,0	15
Viborg Amt	,0	10	,0	10	33,3	12
Nordjyllands Amt	22,2	18	,0	18	33,3	18
Alle kommuner	25,0	192	12,2	188	31,3	179

Tabel 2.14: Antal ansatte i den centrale forvaltning, der arbejder med idræt, opdelt på amter (pct. af kommunerne).

Amtskommunerne	1 medarbejder	2 medarbejdere	3 eller flere medarbejdere	N = 100 pct.
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	6,7	20,0	73,3	15
Frederiksborg Amt	16,7	44,4	38,9	18
Roskilde Amt	57,1	,0	42,9	7
Vestsjællands Amt	61,1	16,7	22,2	18
Storstrøms Amt	56,3	18,8	25,0	16
Bornholm	,0	,0	100,0	1
Fyns Amt	63,2	21,1	15,8	19
Sønderjyllands Amt	56,3	37,5	6,3	16
Ribe Amt	50,0	40,0	10,0	10
Vejle Amt	66,7	,0	33,3	12
Ringkøbing Amt	46,2	23,1	30,8	13
Århus Amt	62,5	18,8	18,8	16
Viborg Amt	54,5	27,3	18,2	11
Nordjyllands Amt	45,0	25,0	30,0	20
Alle kommuner	48,4	23,4	28,1	192

indflydelse på den politik, som føres. Det er de ansatte, som forbereder de politiske sager. Det er ofte dem, som kommer med ideer og forslag til politikkerne. Det er som regel de ansatte, der har størst faglig indsigt på området. Endelig er det medarbejderne, som har ansvaret for, at de politiske beslutninger føres ud i livet.

I halvdelen af landets kommuner varetages idrætsspørgsmål af kun én medarbejder, mens hver fjerde kommune har tre eller flere medarbejdere på området (nødvendigvis ikke fuld tid med idræt). Det er især kommunerne i Nordøstsjælland, som har mere end en medarbejder, der arbejder med idrætsrelaterede spørgsmål (tabel 2.14).

I en tredjedel af kommunerne skønner kommunen, at arbejdet med idrætsspørgsmål udgør mellem 0

og 4 månedsværk, mens det udgør mere end 10 mdr. i 39 pct. af kommunerne. Dette hænger selvfølgelig også stærkt sammen med kommunens størrelse (tabel 2.15).

Medarbejdernes uddannelse

I ni ud af ti kommuner, 88 pct., har mindst en af de ansatte en kontoruddannelse, mens 13 pct. af kommunerne har en medarbejder, der har en akademisk idrætsuddannelse, 19 pct. har en eller flere medarbejdere, der har en anden akademisk uddannelse, og 31 pct. har en eller flere medarbejdere, der har en anden uddannelse. Det drejer sig typisk om en læreruddannelse eller anden pædagogisk uddannelse. De akademisk uddannede finder vi især i kommunerne omkring København, Frederiksborg Amt og Roskilde Amt

Tabel 2.15: Antal måneder om året, der arbejdes med idræt i forvaltningen, opdelt på amtskommuner
 * (pct. andel af kommunerne).

Amtskommuner	Antal mdr. om året, der arbejdes med idræt i forvaltningen			N = 100 pct.
	1 - 4 mdr.	5 - 10 mdr.	Mere end 10 mdr.	
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	,0	21,4	78,6	14
Frederiksborg Amt	23,1	15,4	61,5	13
Roskilde Amt	16,7	33,3	50,0	6
Vestsjællands Amt	50,0	16,7	33,3	12
Storstrøms Amt	14,3	50,0	35,7	14
Bornholm	,0	,0	100,0	1
Fyns Amt	52,9	29,4	17,6	17
Sønderjyllands Amt	30,8	38,5	30,8	13
Ribe Amt	37,5	37,5	25,0	8
Vejle Amt	41,7	25,0	33,3	12
Ringkøbing Amt	12,5	37,5	50,0	8
Århus Amt	50,0	18,8	31,3	16
Viborg Amt	40,0	20,0	40,0	10
Nordjyllands Amt	42,9	28,6	28,6	14
Alle kommuner	33,0	27,8	39,2	158

* Hver fjerde kommune har ikke besvaret spørgsmålene vedr. antal års- og månedsværk, som der arbejdes med idræt i kommunens forvaltning.

Tabel 2.16: Hvilken uddannelse (en eller flere) de ansatte i de kommunale forvaltninger har – procentuel andel af kommunerne opdelt på amtskommuner.

Amtskommunerne	Kontor-uddannelse	Akademisk uddannelse med idræt som fag	Akademisk uddannelse – men ikke med idræt som fag	Anden uddannelse	N = 100 pct.
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	87,5	31,3	56,3	37,5	16
Frederiksborg Amt	83,3	33,3	16,7	44,4	18
Roskilde Amt	85,7	28,6	28,6	42,9	7
Vestsjællands Amt	68,8	18,8	12,5	31,3	16
Storstrøms Amt	93,8	6,3	,0	31,3	16
Bornholm	100,0	,0	100,0	100,0	1
Fyns Amt	88,9	5,6	11,1	33,3	18
Sønderjyllands Amt	81,3	,0	25,0	25,0	16
Ribe Amt	66,7	22,2	11,1	33,3	9
Vejle Amt	100,0	20,0	10,0	20,0	10
Ringkøbing Amt	100,0	7,7	15,4	30,8	13
Århus Amt	93,3	,0	13,3	33,3	15
Viborg Amt	100,0	,0	9,1	18,2	11
Nordjyllands Amt	89,5	5,3	26,3	21,1	19
Alle kommuner	87,6	13,0	18,9	31,4	185

Tabel 2.17: Akademisk ansattes andel af alle ansatte der arbejder med idræt i forvaltningen, opdelt på amtskommunerne (pct.).

Amtskommunerne	Akademisk ansattes andel af alle ansatte der arbejder med idræt i forvaltningen			N = 100 pct.
	Ingen	Under halvdelen	Halvdelen eller større andel	
Københavns Amt, Kbh. og Frederiksberg	31,3	31,3	37,5	16
Frederiksborg Amt	50,0	16,7	33,3	18
Roskilde Amt	57,1	14,3	28,6	7
Vestsjællands Amt	75,0	,0	25,0	16
Storstrøms Amt	93,8	,0	6,3	16
Bornholm	,0	100,0	,0	1
Fyns Amt	83,3	5,6	11,1	18
Sønderjyllands Amt	75,0	6,3	18,8	16
Ribe Amt	66,7	11,1	22,2	9
Vejle Amt	70,0	20,0	10,0	10
Ringkøbing Amt	84,6	7,7	7,7	13
Århus Amt	86,7	13,3	,0	15
Viborg Amt	90,9	,0	9,1	11
Nordjyllands Amt	73,7	5,3	21,1	19
Alle kommuner	71,9	10,3	17,8	185

(tabel 2.16 og 2.17).

2.6. Sammenfatning

Mindre end halvdelen af kommunerne – to ud af fem – har en egentlig idrætspolitik, forstået som et skriftligt dokument, som kommunalbestyrelsen eller et stående udvalg har vedtaget. To ud af fem kommuner har en overordnet plan for udbygning, renovering og ombygning af idrætsanlæg.

Langt de fleste kommuner har dog inden for de seneste fem år forud for spørgeskemaets besvarelse iværksat særlige aktiviteter og gjort en særlig indsats for at fremme idræt for særlige grupper og specifikke formål. Otte ud af ti kommuner har på mindst et af de områder, som der er spurgt om, gjort en særlig indsats.

- Det er især aktiviteter, som tager sigte på børn og unge, som kommunerne har iværksat (aktiviteter for fysisk inaktive børn, idræt i institutioner, samarbejde mellem idrætsforeninger, SFO eller skole samt aktiviteter for børn i ferierne). Sådanne aktiviteter har syv ud af ti kommuner haft på programmet de seneste år.
- Efter børnene og de unge er det især idrætsligt set dårligt stillede grupper, som kommunerne har gjort en særlig indsats for. Halvdelen af kommunerne har inden for de seneste fem år haft særlige aktiviteter for ældre, handicappede, indvandrere og flygtninge eller andre vanskeligt stillede grupper. Det er især ældreidræt, som har haft kommunernes bevågenhed.
- Noget mindre opmærksomhed har de fysisk inaktive voksne haft (motion på arbejdspladsen, aftale med privat fitnesscenter og lignende træningstilbud, Motion på Recept mv.). Godt fyre procent af kommunerne har gjort en særlig indsats af denne slags for voksne.
- Mindst opmærksomhed har eliteidrætten fået, hvis vi ser på andelen af kommunerne, som har en særlig eliteidrætspolitik, har stræbt efter at blive Team Danmark kommune eller har ydet økonomisk støtte til eliteidræt under en eller anden form.

Hver fjerde kommune har på denne måde gjort noget for at fremme eliteidrætten i den pågældende kommune.

- Hver tredje kommune har gjort en særlig indsats for at bekæmpe doping, pædofili samt rygning i forbindelse med idræt.

På alle disse sider af idrætspolitikken skiller kommunerne omkring København samt Roskilde og Frederiksborg Amt sig ud ved i højere grad end kommunerne i resten af landet at føre en aktiv idrætspolitik i form af en særlig politik på området og særlige aktiviteter til fremme af idræt. Det er da også i denne del af landet, at vi finder de højeste kommunale udgifter pr. indbygger til idræt og anden fritid (folkeoplysning). Fra 1993 til 2005 var de kommunale udgifter til idræt og anden folkeoplysning i henhold til folkeoplysningsloven i gennemsnit 895 kr. pr. indbygger. De kommunale udgifter pr. indbygger er imidlertid næsten dobbelt så store i gennemsnit i kommunerne i Københavns Amt (+ København og Frederiksberg Kommune) end gennemsnittet for kommunerne i Viborg Amt.

Men selvom kommunerne omkring København således fører en mere aktiv idrætspolitik og bruger flere penge på idræt og fritid end kommunerne i resten af landet gør i gennemsnit, er facilitetsdækningen betydeligt dårlige i kommunerne i Nordøstsjælland. For kommunerne i gennemsnit findes en idrætshal (over 800 m²) for hver 3.400 indbyggere, en svømmehal for hver 16.000 indbyggere og en udendørs boldbane for hver 800 indbyggere. Dette kan imidlertid skyldes a) at kommuner med forholdsvis store udgifter til idræt og fritid har større og mere omkostningskrævende idrætsanlæg, b) at en større andel af idrætshallerne og idrætsfaciliteterne er private og selvejende i Jylland og på Fyn end i kommunerne omkring København, og c) at kommunerne i Nordøstsjælland måske har højere udgifter til andre fritidsformål, end kommunerne i resten af landet typisk har (bl.a. til voksenundervisning under folkeoplysningsloven).

Selvom den kommunale støtte og de kommunalt finansierede idrætsanlæg har afgørende betydning for idrætsforeningerne, fandtes der i 2006 kun et idrætssamvirke i halvdelen af kommunerne. Det er kun hver tiende kommune, som har et fast idrætsudvalg (for kommunalbestyrelsen), og hver tiende kommune har et samarbejdsudvalg med repræsentanter for såvel kommunen som idrætten. Begge dele findes især i kommunerne omkring København. I næsten alle kommunerne forvaltes idrætten i 'skole- og kulturforvaltningen', 'kultur- og fritidsforvaltning', 'idræts- og kulturforvaltningen' eller en særlig 'idræts- og fritidsforvaltning'. Selvom den offentlige støtte ofte begrundes med, at idrætten kan fremme sundhed og integration, forebygge sociale problemer mv., så findes der ingen kommuner, hvor idrætten udelukkende administreres under social- og sundhedsforvaltningen. I hver fjerde

kommune har 'idrætsforvaltningen' dog et samarbejde med socialforvaltningen. Igen er det især i kommunerne omkring København, at vi finder et sådant samarbejde.

I halvdelen af landets kommuner er det kun en enkelt medarbejder i kommunen, som beskæftiger sig med idræt, og som regel vil det kun udgøre en mindre del af den ansattes arbejdsforpligtelser i kommunen. Det er kun i hver tredje kommune, at arbejdet med idræt i forvaltningen udgør mere end 10 måneder pr. år. Langt de fleste kommuner benytter sig udelukkende af medarbejdere på dette område, som har en kontoruddannelse eller anden ikke-akademisk uddannelse. 13 pct. af kommunerne har en medarbejder med en akademisk idrætsuddannelse, mens 19 pct. har en medarbejder med en anden akademisk uddannelse. De akademisk uddannede finder vi især i kommunerne omkring København, Frederiksborg Amt og Roskilde Amt.

3. Hvad kan forklare forskellene?

Kapitel 2 viser, at der er store variationer mellem kommunerne på, hvilken idrætspolitik de fører og har ført. Dernæst viser analysen, at kommunerne i Københavns, Frederiksborg og Roskilde amter (+ Københavns og Frederiksberg kommune) skiller sig ud fra gennemsnittet i de andre amter. Sådanne forskelle retfærdiggøres som regel med, at de er et resultat af lokale og regionale forskelle på borgernes interesser og behov. Lokalt selvstyre – i kommunerne og derunder hørende foreninger og institutioner – betyder, ideelt set, at den offentlige støtte og service er tilpasset borgernes ønsker og prioriteringer – som politikerne forventes at repræsentere - til forskel fra en situation, hvor den offentlige støtte følger detaljerede statslige regler uden hensyntagen til lokale forskelle (Pallesen 2003: 15)¹⁰. Forskellene kan imidlertid også skyldes andre forhold. I dette kapitel skal vi belyse fire alternative hypoteser til forklaring af de kommunale forskelle på idrætspolitikken.

Den første mulige forklaring er, at forskellene skyldes partipolitiske forskelle, dvs. en antagelse om, at det har indflydelse på idrætspolitikken, om det er Socialdemokraterne, Venstre eller et tredje parti, der har den

dominerende indflydelse på politikken i den pågældende kommune.

Den anden forklaring går ud på, at de idrætspolitiske forskelle afspejler forskelle mellem kommunerne med hensyn til interesser og behov, fx hvor stor idrætsinteressen er, og hvor stærkt den foreningsorganiserede idræt er i kommunen.

Den tredje mulige forklaring er, at forskellene hænger sammen med, hvor stort det generelle udgifts- og serviceniveau er i kommunen.

Den fjerde tænkelige forklaring går ud på, at forskellene skyldes kommunens størrelse, som andre undersøgelser har vist har stor betydning for kommunernes politik.

3.1. Partipolitiske forskelle

Kampen om den politiske magt og indflydelse i kommunerne er siden kommunalreformen i begyndelsen af 1970'erne næsten udelukkende blevet et partipolitisk anliggende. De lokale eller tværpolitiske lister spiller en ganske lille rolle i moderne kommunalpolitik. Man kunne derfor forvente, at det er forskel mellem kommuner, der de seneste tre årtier har været domineret af Venstre, kommuner der har været domineret af Socialdemokraterne og kommuner der har været domineret af et tredje parti.

Tabel 3.1: Kommunernes idrætspolitik, opdelt dominerende politiske parti *(pct.).

	Skriftligt formuleret Idrætspolitik	Skriftligt formuleret eliteidrætspolitik	Andre politikker for bestemte grupper	Givet støtte til særlige idræts-events seneste 5 år	En eller flere økonomiske puljer til fremme af bestemte formål	Overordnet plan for udbygning mv. af idrætsanlæg	Konkrete planer for opførelse af opvisningshal o.l. for eliteidræt
Venstre	31,7	1,0	4,9	23,8	61,4	14,9	10,3
Socialdemokraterne	52,2	16,4	7,7	49,2	65,7	25,0	22,7
Konservative	50,0	16,7	16,7	25,0	63,6	25,0	8,3
Lokal liste	28,6	,0	,0	20,0	60,0	5,3	10,0
Flere partier	28,6	,0	16,7	16,7	33,3	33,3	16,7
Alle kommuner	38,9	6,7	6,3	31,4	62,0	18,4	14,4
N = 100 pct.	211	210	207	204	205	206	201
P <	0.06	0.01	0.3	0,01	0,7	.2	.3

* Dominerende politiske parti er defineret som det parti, der fra 1970 til 2005 har haft flest borgmestre i den pågældende kommune

Vi skal her se på, om idrætspolitikken afhænger af, hvilket parti der har været dominerende i 9 valgperioder fra 1970 til 2005. Med dominerende parti forstås her det parti, der i flest perioder har haft borgmesterposten i den enkelte kommune.

Tabel 3.1. viser, at der faktisk er forskelle på idrætspolitikken mellem kommuner, der primært har været styret af Venstre-borgmestre eller borgmestre fra en lokal eller tværpolitisk liste, og kommuner der primært har været styret af konservative borgmestre og socialdemokratiske borgmestre. Disse kommuner har i højere grad end Venstre-dominerede kommuner en skriftligt formuleret idrætspolitik, og de har i højere grad planer for udbygning af idrætsanlæg mv. Socialdemokratiske dominerede kommuner adskiller sig fra de øvrige kommuner ved i meget højere grad at have givet støtte til særlige idrætssevents.

Hvad angår specifikke indsætter for særlige grupper eller mål, har de socialdemokratiske og konservative kommuner i højere grad end Venstre-dominerede kommuner gjort en særlig indsats for fysisk inaktive børn, idrætsbørnehaver eller idræts-SFO, aktiviteter i sommerferien og samarbejde mellem idrætsforeninger og kommunale institutioner (tabel 3.2).

Konservative og socialdemokratiske kommuner er også mere aktive, hvad angår idrætsaktiviteter for ældre og seniorer, end kommuner hvor

Venstre eller lokale lister har domineret. Dette sammenfald er endnu stærkere, hvad angår integration af indvandrere og flygtninge i idrætten. Mens halvdelen af kommunerne, hvor de konservative har haft flest borgmestre siden 1970, svarer, at de inden for de seneste fem år har gjort en særlig indsats for integration af indvandrere og flygtninge i idrætten, gælder det samme kun for 37 pct. af de socialdemokratiske dominerede kommuner, 16 pct. af Venstre kommunerne og 14 pct. af kommunerne, hvor de lokale lister har domineret.

Ser vi på eliteidræt, er det især socialdemokratiske dominerede kommuner, der bruger penge på eliteidræt. Mens 39 pct. af kommunerne med socialdemokratiske dominans har haft udgifter til eliteidræt, så gælder det samme for 25 pct. af de konservative kommuner og kun 13 pct. af Venstre-kommunerne.

Konservative og socialdemokratiske kommuner har endvidere i højere grad end Venstre-kommuner og kommuner domineret af en lokal liste en ryge- og kostpolitik for kommunens idrætsanlæg.

De socialdemokratiske og konservative kommuner fører altså en mere aktiv idrætspolitik end Venstre-kommunerne typisk gør. Det synes umiddelbart også at afspejle sig i den økonomiske prioritering af idræt og fritid (tabel 3.3). I gennemsnit har de socialdemokratiske og konservativt dominerede kommuner brugt omkring 25 pct. mere pr. indbygger på idræt

Tabel 3.2: Andel af kommunerne, som inden for de seneste fem år har gjort en særlig indsats for at få flere børn til at dyrke idræt og motion, opdelt efter politisk dominans siden 1970 (pct.).

	Idræt og motion for fysisk inaktive børn	Idrætsbørnehaver, idræts-SFO o.l.	Samarbejde mellem idrætsforeninger og SFO, skole mv. om mere idræt for børn	Idrætsaktiviteter for børn i sommerferien eller andre ferier	Antal kommuner i hver kategori
Venstre	29,8	17,3	22,1	46,2	104
Socialdemokraterne	51,5	29,4	38,2	61,8	68
Konservative	58,3	25,0	50,0	66,7	12
Lokal liste	28,6	,0	23,8	33,3	21
To eller tre partier	28,6	14,3	42,9	28,6	7
Alle kommuner	38,2	19,8	29,7	50,5	212
P <	.03	.04	.07	.05	

og fritid end de øvrige kommuner.

Ser vi imidlertid på facilitetsdækningen, så har Venstre-kommunerne og lokal-liste-kommunerne i gennemsnit en betydelig bedre facilitetsdækning, end de socialdemokratiske og de konservative kommuner har. Det gælder for alle facilitetstyper, men forskellene er særligt store på de omkostningskrævende faciliteter (storhal og svømmehal) (tabel 3.4.). Der findes dog fortrinsvis skøjtehaler i kommuner med konservativ eller socialdemokratisk dominans.

Hvad angår den kommunale styring og forvaltning af idrætten, så finder vi ligeledes væsentlige forskelle mellem socialdemokratiske og konservative kommuner på den ene side og Venstre-dominerede kommuner på den anden side.

- Det er især i kommuner, der er socialdemokratisk dominerede, at der findes et idrætssamvirke. Det gælder i 79 pct. af disse kommuner mod 50 pct. af de Venstre-dominerede kommuner og 36 pct. af kommunerne med konservativ dominans.

- Det er i socialdemokratisk og konservativt dominerede kommuner, at der bruges flest arbejdstimer på idrætspolitik i den kommunale forvaltning, og det er også i disse kommuner, at man især benytter akademiske medarbejdere.

- Endelig er det især i de socialdemokratiske og konservative kommuner, at 'idrætsforvaltningen' har et samarbejde med en anden forvaltningsen-

Tabel 3.3: Kommunale udgifter pr. indbygger til sport og fritid i perioden fra 1993 til 2005 i gennemsnit, opdelt efter politisk dominans i kommunen siden 1970 (pct.).

Partipolitisk dominans i kommunen	Udgifter til sport og fritid i fra 1993 til 2005 (gennemsnit)			Gennem-snit (kr.)	N = 100 pct.
	< 750 kr.	750 til 1000 kr.	> 1000 kr.		
Venstre	44,1	35,3	20,6	828	136
Socialdemokraterne	24,4	24,4	51,2	1017	82
Konservative	33,3	13,3	53,3	1043	15
Lokal liste	48,0	44,0	8,0	768	25
Radikale	50,0	,0	50,0	842	2
To eller tre partier - lige mange	20,0	50,0	30,0	917	10
Alle kommuner	37,0	31,9	31,1	895	270
P < .001					

Tabel 3.4: Antal indbyggere pr. idrætsfacilitet i kommunerne, opdelt efter politisk dominans i kommunen siden 1970.

Partipolitisk dominans i kommunen	Storhal	Haller (inkl. småhaller)	Haller + gymnastiksale	Boldbaner	Svømmehal 1)	Andre idrætsfaciliteter 2)	N =
Venstre	2995	1651	1070	705	12577	605	136
Socialdemokraterne	4202	2334	1277	869	21320	865	82
Konservative	3871	2129	1317	1432	21714	752	15
Lokal liste	2882	1444	977	768	9401	702	25
Radikale	5050	1748	1748	549	35113	505	2
To eller tre partier	3317	1761	1088	710	13274	693	10
Alle kommuner	3432	1870	1143	800	16116	703	270

1) Omfatter kun de 170 kommuner, som har oplyst, at de har en svømmehal.

2) Inklusiv atletikanlæg – 2 kommuner har ikke opgivet tal derpå

hed om projekter og aktiviteter Partipolitiske forskelle synes altså at spille en rolle for idrætspolitikken, men forskellene findes ikke mellem 'borgerlige kommuner' og 'socialdemokratiske kommuner'. De konservative og de socialdemokratiske kommuner ligner således hinanden, og begge afviger betydeligt fra den typiske Venstre-kommune. Det kan skyldes, at forskellene hænger sammen med andre kendetegn ved kommunerne. Fx er de socialdemokratiske og konservative kommuner i gennemsnit betydeligt større end Venstre-kommunerne. Mens halvdelen af de Venstre-dominerede kommuner har under 10.000 indbyggere, og kun 12 pct. har mere end 20.000 indbyggere, så er det kun hver tredje af de konservative og socialdemokratiske kommuner, der har under 10.000 indbyggere, mens halvdelen af de socialdemokratiske og hver tredje af de konservative kommuner har mere end 20.000 indbyggere. Senere skal vi se, at der er en stærk sammenhæng mellem kommune-størrelsen og idrætspolitikken, og det kan være forklaringen på disse forskelle mellem konservativt, socialdemokratiske og Venstre dominerede kommuner.

3.2. Behovs- og interesseforskelle

Som nævnt er det en af grundideerne bag en decentralisering af den

politiske magt og offentlige forvaltning, at hvis politikken og forvaltningen kommer tættere på borgerne, så kan de politiske løsninger, initiativer, serviceniveau mv. bedre tilpasses borgernes behov og interesser og som sådan tage højde for lokale og regionale forskelle.

Til at undersøge denne forestilling om en sammenhæng mellem det kommunale serviceniveau og borgernes behov og interesser på idrætsområdet skal vi bruge tal for borgernes deltagelse i og interesse for idræt i alle kommunerne. Desværre findes der kun tal for antallet af børne- og ungdomsmedlemmer under 25 år i de idrætsforeninger, som har fået økonomisk tilskud og / eller fået lokaler og anlæg stillet gratis til rådighed ¹⁾. Det er et rimeligt troværdigt tal for den foreningsorganiserede idræts udbredelse blandt børn og unge i kommunen. Vi kan imidlertid ikke undersøge, om der er en sammenhæng mellem fx den voksne befolknings idrætsinteresse og den kommunale politik på området.

På langt de fleste af de undersøgte variable for idrætspolitikken er der ingen sammenhæng med antallet af forenings-idrætsaktive under 25 år (i forhold til antallet af indbyggere i kommunen). Der er dog et interessant sammenfald med den økonomiske støtte samt antallet af faciliteter (tabel 3.5). Jo forholdsvis flere børn og unge, som går til idræt

Tabel 3.5: Facilitetsdækning og udgifter til idræt i kommunerne, opdelt efter det relative antal børn og unge (under 25 år) i idrætsforeninger, som fik økonomisk støtte og / eller stillet lokaler og faciliteter til rådighed.

Antal indbyggere pr. idrætsaktive børn og unge	Antal indbyggere pr. idrætsfacilitet							Gennemsnitlige udgifter til idræt mv. pr. indbygger (kr.)			
	Storhal	Haller (inkl. små-haller)	Haller + gymnastiksale	Boldbaner	Svømmehal	Andre idræts-faciliteter	N =	Udgifter til sport og fritid i 2005	N =	Tilskud til børn og unge 1)	N =
Under 4	2644	1410	969	595	10391	523	48	957	48	52	45
4 til 5	3179	1787	1072	656	14277	644	60	1056	62	46	57
5 til 6	3634	1831	1238	796	18589	689	67	994	67	42	60
Over 6	4181	2541	1276	1041	20465	933	57	1095	58	42	47
Alle kommuner	3446	1909	1149	778	15822	703	232	1027	235	45	209

1) Tilskud til børn og unge i idrætsforeninger pr. indbygger i 2004

i en idrætsforening, jo bedre er facilitetsdækningen (antal indbyggere pr. facilitet) i kommunerne, og jo bedre er tilskuddet til børn og unge (i forhold til antallet af indbyggere i kommunen). Omvendt ser vi, at kommunernes samlede udgifter til idræt og fritid er størst i kommuner, hvor forholdsvis få børn og unge går til idræt i en forening (tabel 3.5).

Analysen viser endvidere, at det især er kommuner, som har forholdsvis få børn og unge, der dyrker idræt i en idrætsforening, som har en særlig eliteidrætspolitik, som har særlige aktiviteter for fysisk inaktive børn og har særlige aktiviteter i sommerferien, og som har et idrætssamvirke.

Det kan imidlertid også tænkes, at kommuner med forholdsvis mange børn og unge i højere grad fører en aktiv idrætspolitik med relativt større udgifter dertil end kommuner med forholdsvis få børn og unge. Begrundelsen for dette er, at lovgivningen kun forpligter kommunerne til at støtte aktiviteter for børn og unge under 25 år.

Analysen viser imidlertid, at der næsten ingen sammenfald er mellem befolknings-sammensætningen og idrætspolitikken, og der hvor der er et sammenfald, svarer det ikke til ovenstående antagelse.

- Det er næsten udelukkende kommuner, hvor børn og unge udgør en forholdsvis lille andel af indbyggerne,

som har en skriftligt formuleret eliteidrætspolitik.

- Jo mindre andel børn og unge udgør i kommunerne, jo større er andelen af de pågældende kommuner, som inden for de seneste år har gjort en særlig indsats for idræt for børn og unge.

- Kommuner med forholdsvis få børn og unge har en forholdsvis bedre svømmehals-dækning (antal indbyggere pr. svømmehal) end kommuner med forholdsvis mange børn og unge.

- Kun for antallet af boldbaner ser vi en sammenhæng som forventet, idet den kommunale dækning af boldbaner (indbyggere pr. boldbane) er størst i kommuner med forholdsvis mange børn og unge.

- Der er en tendens til, at kommuner, hvor børn og unge under 17 år udgør en forholdsvis stor andel af indbyggerne, bruger mindre på sport og fritid pr. indbygger end kommuner, hvor børnene udgør en lille andel af kommunens indbyggere.

Disse få sammenhænge hænger givetvis sammen med, at kommunestørrelsen spiller en stor rolle for idrætspolitikken, og de mindste kommuner har forholdsvis få børn og unge i sammenligning med især de mellemstore kommuner.

Tabel 3.6: Kommunal idrætspolitik opdelt efter kommunernes udgiftsniveau
 * (pct. andel af kommunerne).

Samlede kommunale udgifter pr. indbygger i gennemsnit i perioden fra 1993 til 2005	Skriftligt formuleret idrætspolitik	Skriftligt formuleret eliteidrætspolitik	Andre politikker for bestemte grupper	Givet støtte til særlige idræts-events seneste 5 år	En eller flere økonomiske puljer til fremme af bestemte formål	Overordnet plan for udbygning mv. af idrætsanlæg	Konkrete planer for opførelse af opvisningshal o.l. for eliteidræt
Under 37.000 kr.	28,3	,0	1,9	18,9	48,0	13,5	11,5
37000 til 39000 kr.	34,0	2,2	6,5	20,5	56,5	10,9	9,3
39000 til 43000 kr.	38,2	5,5	7,3	24,1	68,5	17,0	17,0
Over 43000 kr.	52,8	17,0	10,0	58,0	71,2	28,8	18,0
Alle kommuner	38,5	6,3	6,4	30,3	61,4	17,7	14,1
N = 100 pct.	208	207	204	201	202	203	198
P <	<.06	<.002	<.4	<.001	<.06	<.09	<.6

* gennemsnittet af de kommunale udgifter pr. indbygger i perioden fra 1993 til 2005

3.3. Udgifts- og serviceniveau

En tredje mulig forklaring på forskellene i idrætspolitikken mellem kommunerne er det kommunale udgiftsniveau. Forskellene kan således tænkes at skyldes, at nogle kommuner har valgt at have et højt serviceniveau, og at det smitter af på idrætten i form af en aktiv politik, en god facilitetsdækning mv. Antagelsen er, at kommuner med et højt udgifts- og serviceniveau også har et højt serviceniveau på fritids- og idrætsområdet.

Analysen viser da også flere interessante sammenfald mellem kommunens udgiftsniveau - beregnet som gennemsnittet af de kommunale udgifter pr. indbygger i perioden fra 1993 til 2005 - og idrætspolitikken.

Jo højere de kommunale udgifter pr. indbygger har været siden begyndelsen af 1990'erne, jo større er andelen af kommunerne, der har formuleret en særlig idrætspolitik, brugt penge på særlige idrætsevents og har en overordnet plan for udbygning og renovering af idrætsanlægene i kommunen (tabel 3.6).

Den samme sammenhæng findes også med kommunernes indsats på en række områder. Jo højere de kommunale udgifter til idræt har været siden begyndelsen af 1990'erne, jo større er andelen af kommunerne, der inden for de seneste fem år forud for spørgeskemaets besvarelse har gjort en særlig indsats for

- at få flere børn til at dyrke idræt og motion (se tabel 3.7),
- idræt for ældre og seniorer,
- idræt for handicappede,
- idræt for marginaliserede grupper,
- integration for indvandrere og flygtninge i idrætten,
- samt støttet eliteidræt eller haft særlige udgifter til eliteidræt

Omvendt er det kommunerne med de største udgifter pr. indbygger, som har den dårligste facilitetsdækning. Det er dog kun kommunerne i den øverste fjerdedel, hvad angår udgiftsniveauet, som skiller sig ud fra de øvrige (tabel 3.8). Til gengæld er det især kommunerne med

det højeste udgiftsniveau, som har faciliteter, der stilles helt eller delvist til rådighed for uorganiseret eller selvorganiseret idræt (gælder især for svømmehal, skøjtehal, motionssti, udendørs multibane og skateranlæg).

Trods den relativt dårligere facilitetsdækning i kommunerne med det højeste udgiftsniveau, så har disse kommuner også et højere udgiftsniveau til idræt og fritid end kommuner med et lavere udgiftsniveau (tabel 3.9).

Endelig viser analysen, at jo større udgiftsniveauet er i kommunerne, jo større er også andelen af kommunerne, som har et idrætssamvirke o.l., som har mere end én medarbejder i forvaltningen, der arbejder med idræt, og som har akademiske medarbejdere i idrætsforvaltningen ¹².

3.4. Kommunens størrelse

Fra 1. januar 2007 reduceres antallet af kommuner til 98. Begrundelsen for denne del af strukturreformen er ifølge strukturkommissionens analyser, a) at mindre kommuner er for små til at sikre tilstrækkelig faglig bæredygtighed, især i forhold til en række specialiserede opgaver, b) at de små kommuner er relativt dyre (udgifter pr. indbygger), og c) at de har svært ved at sikre en tilstrækkelig bredde i borgernes valgmuligheder. Analyserne kan dog kun påvise få og relativt svage sammenhænge mellem kommunestørrelse og effekten af opgaveløsningen, som blev undersøgt, og der kan heller ikke påvises en væsentlig sammenhæng mellem kommunestørrelse og borgernes tilfredshed (Strukturkommissionens betænkning – bind I, 2004). Vi skal her se på, om der er en sammenhæng mellem kommunernes størrelse og idrætspolitik.

På alle de variable, som er undersøgt, er der en stærk sammenhæng mellem kommunernes størrelse og deres svar på de forskellige spørgsmål. Jo større kommunen er, jo større er sandsynligheden for, at kommunen har en skriftligt formuleret idrætspolitik, en eliteidrætspolitik osv. Der er således ingen af de helt små kommuner med færre end 5000 indbyggere, der har en skriftligt for-

Tabel 3.7: Andel af kommunerne, som inden for de seneste fem år har gjort en særlig indsats for at få flere børn til at dyrke idræt og motion, opdelt efter kommunernes udgiftsniveau, * (pct. andel af kommunerne).

Samlede kommunale udgifter pr. indbygger i gennemsnit i perioden fra 1993 til 2005	Idræt og motion for fysisk inaktive børn	Idrætsbørnehave, idræts-SFO o.l.	Samarbejde mellem idrætsforeninger og SFO, skole mv. om mere idræt for børn	Idrætsaktiviteter for børn i sommerferien eller andre ferier	Antal kommuner i hver kategori
Under 37.000 kr.	24,5	5,7	15,1	26,4	53
37.000 til 39.000 kr.	27,7	19,1	19,1	46,8	47
39.000 til 43.000 kr.	38,2	16,4	29,1	50,9	55
Over 43.000 kr.	57,4	37,0	50,0	75,9	54
Alle kommuner	37,3	19,6	28,7	50,2	209
P <	<.002	<.001	<.001	<.001	

* Gennemsnittet af de kommunale udgifter pr. indbygger i perioden fra 1993 til 2005

Tabel 3.8: Dækningen af idrætsfaciliteter i kommunerne, antal indbyggere pr. facilitet, opdelt efter kommunernes udgiftsniveau, * (pct. andel af kommunerne) 1).

Samlede kommunale udgifter pr. indbygger i gennemsnit i perioden fra 1993 til 2005	Storhal (over 800 m2)		Haller (inkl. småhaller)		Haller + gymnastiksale		Boldbane		Svømmehal		Øvrige idrætsfaciliteter	
	Indb	N =	Indb	N =	Indb	N =	Indb	N =	Indb	N =	Indb	N =
Under 37.000	2844	73	1577	74	1035	74	593	74	10796	52	599	74
37.000 til 39.000	3307	59	1666	60	1098	60	664	60	12806	46	633	58
39.000 til 43.000	3184	71	1792	71	1173	71	1028	71	12970	49	671	71
Over 43.000	4243	62	2432	63	1256	63	840	63	22721	55	866	63
Total	3366	265	1855	268	1138	268	782	268	15667	202	689	266

1) Analysen omfatter de kommuner, som har den pågældende facilitet.

Tabel 3.9: De gennemsnitlige kommunale udgifter til idræt og fritid i perioden fra 1993 til 2005, opdelt efter kommunernes udgiftsniveau, * (pct. andel af kommunerne).

Samlede kommunale udgifter pr. indbygger i gennemsnit i perioden fra 1993 til 2005	Gennemsnitlige udgifter til sport og fritid pr. indbygger i perioden fra 1993 til 2005				N = 100 pct.
	< 750 kr.	750 til 1000 kr.	> 1000 kr.	Gennemsnit	
Under 37.000	58,1	29,7	12,2	746	74
37.000 til 39.000	46,7	40,0	13,3	811	60
39.000 til 43.000	38,0	28,2	33,8	884	71
Over 43.000	4,8	30,2	65,1	1149	63
Total	37,7	31,7	30,6	892	268
P < .001					

muleret idrætspolitik til forskel fra 36 pct. af kommunerne mellem 10.000 og 20.000 indbyggere og 87 pct. af kommunerne med flere end 50.000 indbyggere (tabel 3.10).

Som for den generelle idrætspolitik finder vi en stærk sammenhæng mellem kommunernes størrelse og kommunernes indsats for at få børn og voksne til at dyrke mere idræt og motion, en indsats for særlige grupper, støtte til eliteidræt mv. Jo større kommunen er, jo større er andelen af kommunerne, som har gjort en særlig indsats på de forskellige områder de seneste fem år (bilagstabel 3, 4, 5 og 6 - bilag kan hentes på Idan.dk).

Ser vi på dækningen af idrætsfaciliteter i kommunen, finder vi imidlertid den omvendte sammenhæng. Jo mindre kommunerne er, jo flere idrætsfaciliteter har kommunerne (i

forhold til antal indbyggere). Sammenhængen findes for alle facilitetstyper (tabel 3.12). Hvad angår idrætshallernes placering er der ingen tydelig sammenhæng med kommunernes størrelse og den typiske placering af idrætshallerne. Men det er især de større kommuner, som har idrætsanlæg, som bl.a. stilles til rådighed for uorganiseret eller selvorganiseret idræt (bilagstabel 7).

Men trods relativt færre idrætsanlæg i de større kommuner, så vokser de kommunale udgifter til idræt og fritid i takt med kommunestørrelsen. De største kommuner med mere end 50.000 indbyggere bruger knap dobbelt så meget pr. indbygger på idræt og fritid end de mindste kommuner med færre end 5.000 indbyggere (tabel 3.13).

Tabel 3.10: Kommunernes idrætspolitik, opdelt på små og store kommuner (pct.).

Kommunernes størrelse: Antal indbyggere	Idrætspolitik	Eliteidrætspolitik	Andre politikker for bestemte grupper	Givet støtte til særlige idræts-events seneste 5 år	En eller flere økonomiske puljer til fremme af bestemte formål	Overordnet plan for udbygning mv. af idrætsanlæg	Konkrete planer for opførelse af opvisningshal o.l. for eliteidræt
Færre end 5.000	,0	,0	,0	,0	37,5	,0	,0
5.000 til 10.000	22,7	,0	3,4	14,0	46,4	10,6	7,1
10.000 til 20.000	36,2	,0	5,3	30,4	68,4	8,6	7,0
20.000 til 50.000	66,7	16,7	10,0	53,8	75,6	42,5	36,8
Flere end 50.000	86,7	46,7	20,0	93,3	100,0	46,7	35,7
Alle kommuner	38,9	6,7	6,3	31,4	62,0	18,4	14,4
N =	211	210	207	204	205	206	201

Tabel 3.11: Andel af kommunerne, som inden for de seneste fem år har gjort en særlig indsats for at få flere børn til at dyrke idræt og motion, opdelt efter kommunernes størrelse (pct.).

Antal indbyggere	Idræt og motion for fysisk inaktive børn	Idrætsbørnehave, idræts-SFO o.l.	Samarbejde mellem idrætsforeninger og SFO, skole mv. om mere idræt for børn	Idrætsaktiviteter for børn i sommerferien eller andre ferier	N = 100 pct.
Færre end 5.000	25,0	,0	25,0	37,5	8
5.000 til 10.000	25,0	10,2	14,8	27,3	88
10.000 til 20.000	32,2	18,6	28,8	55,9	59
20.000 til 50.000	61,9	33,3	45,2	76,2	42
Flere end 50.000	80,0	53,3	80,0	100,0	15
Alle kommuner	38,2	19,8	29,7	50,5	212

Den kommunale forvaltning af idrætten er ligeledes påvirket af kommunens størrelse. Mens der er en svag tendens til, at jo større kommunen er, jo flere kommuner har valgt ikke at have et folkeoplysningsudvalg, så er tendensen den modsatte med hensyn til tilstedeværelsen af et fast idrætsudvalg i kommunen og et idrætssamvirke. De store kommuner har således i meget højere grad end de mindre kommuner særlige udvalg og organisationer for idræt (bilagstabel 8).

Det er også i de store kommuner, at idrætten typisk forvaltes i en særlig kultur- og fritidsforvaltning, mens idrætten i de mindre kommuner enten hører under en enhedsforvaltning eller en skole- og kulturforvaltning (bilagstabel 9). Det er også først og fremmest i de store kommu-

ner, at 'idrætsforvaltningen' har et samarbejde med andre forvaltningsenheder (bilagstabel 10).

Det er meget naturligt, at antallet af ansatte i forvaltningen, som arbejder med idræt, vokser i takt med kommunens størrelse (bilagstabel 11 og 12). Medarbejdernes uddannelse hænger også stærkt sammen med kommunens størrelse. 62 pct. af de store kommuner med mere end 50.000 indbyggere har således en eller flere medarbejdere med en akademisk idrætsuddannelse. I hver tredje af de store kommuner udgør de akademiske medarbejdere mere end halvdelen af medarbejderne i 'idrætsforvaltningen', mens de små kommuner med under 5.000 indbyggere slet ingen akademiske medarbejdere har på området (bilagstabel 13 og 14).

Tabel 3.12: Antal indbyggere pr. idrætsfacilitet i kommunerne, opdelt på amtskommuner.

Antal indbyggere i kommunen	Storhal	Haller (inkl. småhaller)	Haller + gymnastiksale	Boldbaner	Svømmehal 1)	Andre idrætsfaciliteter 2)	N =
Færre end 5.000	2198	1121	822	843	14.854	557	16
5.000 til 10.000	3029	1612	1068	674	17.245	636	112
10.000 til 20.000	3359	1908	1145	747	15.301	623	77
20.000 til 50.000	4153	2317	1305	963	19.963	845	48
Flere end 50.000	5367	2823	1491	1380	29.027	1235	17
Alle kommuner	3424	1868	1144	800	20.497	703	270

Tabel 3.13: De gennemsnitlige kommunale udgifter til 'sport og fritid' pr. indbygger i perioden fra 1993 til 2005, opdelt efter kommunernes størrelse (pct.).

	< 750 kr.	750 til 1000 kr.	> 1000 kr.	Gennemsnit for perioden (kr.)	N = 100 pct.
Færre end 5.000	50,0	37,5	12,5	723	16
5.000 til 10.000	53,1	34,5	12,4	766	113
10.000 til 20.000	37,7	35,1	27,3	883	77
20.000 til 50.000	8,3	25,0	66,7	1122	48
Flere end 50.000	,0	11,8	88,2	1302	17
Alle	37,3	31,7	31,0	894	271
P < .001					

3.5. Sammenfatning

Analysen viser, at der er et sammenfald mellem idrætspolitikken – eller dele af politikken på området – og de fem faktorer, der her er undersøgt.

På alle sider af idrætspolitikken skiller kommunerne omkring København samt Roskilde og Frederiksborg Amt sig ud ved i højere grad end kommunerne i resten af landet at føre en aktiv idrætspolitik i form af en særlig politik på området og særlige aktiviteter til fremme af idræt. Det er da også i denne del af landet, at vi finder de højeste kommunale udgifter pr. indbygger til idræt og anden fritid (folkeoplysning). Men selvom kommunerne omkring København således fører en mere aktiv idrætspolitik og bruger flere penge på idræt og fritid, end kommunerne i resten af landet gør i gennemsnit, er facilitetsdækningen betydeligt dårlige i kommunerne i Nordøstsjælland. Disse kommuner har også en relativ større forvaltning på idrætsområdet, og man benytter sig i højere grad af akademiske medarbejdere end i resten af landet.

Socialdemokratiske og konservative dominerede kommuner fører i højere grad en eksplicit idrætspolitik med en række aktiviteter og initiativer til fremme af idrætsdeltagelsen for forskellige grupper samt støtte til eliteidræt. Det afspejler sig også i den økonomiske prioritering af idræt og fritid, idet de socialdemokratiske og konservative kommuner i gennemsnit har brugt omkring 25 pct. mere pr. indbygger på idræt og fritid siden begyndelsen af 1990'erne, end de øvrige kommuner har. Ser vi imidlertid på facilitetsdækningen, har Venstre-dominerede kommuner og lokal-liste-kommunerne i gennemsnit en bedre facilitetsdækning end de socialdemokratiske og konservative kommuner. Der er også forskelle på den kommunale forvaltning af idrætten mellem Venstre-kommuner på den ene side og socialdemokratiske og konservative kommuner på den anden side. De socialdemokratiske kommuner har i højere grad end de øvrige kommuner et idrætssamvirke, og sammen med de konservative dominerede kommuner bruger de flere arbejdstimer på idrætspolitik

i forvaltningen og benytter sig i højere grad af akademiske medarbejdere.

I sammenligning med de partipolitiske og regionale forskelle er der kun en svag sammenhæng mellem idrætspolitikken og idrætsinteressen, her målt ved andelen af kommunens børn og unge som er medlem af en idrætsforening. Der er dog et interessant sammenfald med den økonomiske støtte samt antallet af faciliteter. Jo forholdsvis flere børn og unge, som går til idræt i en idrætsforening, jo bedre er facilitetsdækningen i kommunerne, og jo bedre er tilskuddet til børn og unge (i forhold til antallet af indbyggere i kommunen). Omvendt ser vi, at kommunernes samlede udgifter til idræt og fritid er størst i kommuner, hvor forholdsvis få børn og unge går til idræt i en forening. Analysen viser endvidere, at det især er kommuner, som har forholdsvis få børn og unge, der dyrker idræt i en idrætsforening, som har en særlige eliteidrætspolitik og har særlige aktiviteter for fysisk inaktive børn.

Analysen viser også flere interessante sammenfald mellem kommunens udgiftsniveau - beregnet som gennemsnittet af de kommunale udgifter pr. indbygger i perioden fra 1993 til 2005 - og idrætspolitikken. Jo højere de kommunale udgifter pr. indbygger har været siden begyndelsen af 1990'erne, jo større er andelen af kommunerne, der har formuleret en særlig idrætspolitik og har en overordnet plan for udbygning og renovering af idrætsanlæggene i kommunen. Den samme sammenhæng findes også med kommunernes indsats på en række områder. Jo højere de kommunale udgifter til idræt har været siden begyndelsen af 1990'erne, jo større er andelen af kommunerne, der inden for de seneste fem år forud for spørgeskemaets besvarelse har gjort en særlig indsats for forskellige idrætssvage grupper samt eliteidrætten. Omvendt er det kommunerne med de største udgifter pr. indbygger, som har den dårligste facilitetsdækning. Det er dog kun kommunerne i den øverste fjerdedel, hvad angår udgiftsniveauet, som skiller sig ud fra de øvrige. Trods den relativt dårligere facilitetsdækning i

kommunerne med det højeste udgiftsniveau, så har disse kommuner også et højere udgiftsniveau til idræt og fritid end kommuner med et lavere udgiftsniveau. Endelig viser analysen, at jo større udgiftsniveauet er i kommunerne, jo større er også andelen af kommunerne, som har mere end en medarbejder i forvaltningen, der arbejder med idræt, og som har akademiske medarbejdere i idrætsforvaltningen.

Endelig viser analysen, at der er et stærkt sammenfald mellem kommunens størrelse og idrætspolitikken. Jo større kommunen er, jo større er sandsynligheden for, at kommunen har en skriftligt formuleret idrætspolitik, har en eliteidrætspolitik, støtter eliteidræt, har aktiviteter for særlige grupper osv. Ser vi på dækningen af idrætsfaciliteter i kommunen, finder vi imidlertid den omvendte sammenhæng. Jo mindre kommunerne er, jo flere idrætsfaciliteter har kommunerne (i forhold til antal indbyggere). Men trods relativt færre idrætsanlæg i de større kommuner, så vokser de kommunale udgifter til idræt og fritid i takt med kommunestørrelsen. Den kommunale forvaltning af idrætten er ligeledes påvirket af kommunens størrelse. De store kommuner har således i meget højere grad end de mindre kommuner særlige udvalg og organisationer for idræt. I hver tredje af de store kommuner udgør de akademiske medarbejdere mere end halvdelen af medarbejderne i 'idrætsforvaltningen', mens de små kommuner med under 5.000 indbyggere slet ingen akademiske medarbejdere har på området.

Et statistisk *sammenfald* mellem to variable er imidlertid ikke ensbetydende med, at der også er en *sammenhæng*. Fx kan forskelle mellem Venstre-kommuner og socialdemokratiske kommuner skyldes, at Venstre-kommunerne typisk er små, mens de socialdemokratiske kommuner typisk er store. En korrelationsanalyse viser, at der er en parvis indbyrdes korrelation mellem

alle fem variable, men korrelationen er stærkest mellem kommunernes størrelse og udgiftsniveau. Jo større kommunerne er, jo større er også udgifterne pr. indbygger i gennemsnit for perioden fra 1993 til 2005 (se bilagstabel 15).

Til at afgøre hvilke faktorer, der har størst betydning for den kommunale idrætspolitik, er der gennemført en såkaldt multipel regressionsanalyse, som tager højde for variabelenes indbyrdes samvariation. Analysen inddrager altså alle fem uafhængige variable i samme analyse (se bilagstabel 16).

Analysen viser, at det på næsten alle de undersøgte dimensioner af den kommunale idrætspolitik er kommunestørrelsen (antallet af indbyggere) og udgiftsniveauet (pr. indbygger i gennemsnit fra 1993 til 2005), som er forklaringen på variationerne i idrætspolitikken. Endvidere spiller det en rolle for kommunens udgifter til idræt og fritid samt facilitetsdækningen, om kommunen hører til blandt kommunerne omkring København.

På næsten alle de dimensioner af idrætspolitikken, hvor de bivariate analyser viser en sammenhæng med den politiske dominans og idrætsinteressen blandt børn og unge i kommunen, forsvinder sammenhængen, når der tages højde for den indbyrdes sammenhæng mellem de uafhængige forklarende variable.

Det er imidlertid vanskelige at afgøre, om det er kommunens størrelse eller det kommunale udgiftsniveau, som har mest betydning for variationerne i idrætspolitikken, fordi de to variable er tilnærmelsesvist lineært forbundne. Vi må derfor konkludere, at variationerne i den kommunale idrætspolitik næsten udelukkende skyldes forskellene mellem kommunerne på, hvor store de er, og – tæt forbundet dermed – hvor stort udgiftsniveauet er. Derimod spiller partipolitiske forskelle næsten ingen rolle, og det samme gælder idrætsinteressen hos børn og unge.

4. Perspektivering

Foto: Polfoto/Peter Hove Olesen

Hvorfor er det således, at det først og fremmest er kommunens størrelse – og tæt forbundet dermed det kommunale udgiftsniveau – som kan forklare forskellene i idrætspolitikken mellem kommunerne, mens det kun spiller en lille rolle, hvilket parti der har domineret i kommunen de seneste 35 år, og hvor mange der dyrker idræt?

En mulig forklaring er, at de statslige regler på området begrænser kommunernes muligheder for at føre en selvstændig politik. Fx er kommunerne i henhold til Folkeoplysningsloven forpligtet til at stille kommunale lokaler og anlæg gratis til rådighed for idrætsforeningerne (de kan dog opkræve et mindre gebyr), og de er forpligtet til at støtte aktiviteter for børn og unge under 25 år. I sammenligning med andre områder, har kommunerne dog gode muligheder for at føre en selvstændig politik, og der er som tidligere nævnt ikke statslige krav til fx antallet af idrætsfaciliteter og den kommunale støttes størrelse.

Så har det givetvis større betydning, at idræt er et samfundsområde, som der ikke er stor partipolitisk uenighed om. Ser man på de forskellige partiers holdninger til idræt, som det bl.a. fremgår af partiprogrammet og andre skrifter fra partiet, er det svært at identificere en

'borgerlig idrætspolitik' og en 'socialistisk idrætspolitik'.

Men selvom der kunne identificeres markante partipolitiske forskelle på holdningen til idræt, så er det ikke givet, at det ville kunne spores i den konkrete politik. Undersøgelser på andre samfundsområder, hvor der er større ideologiske forskelle mellem partierne, har vist det samme billede, at variationerne på serviceniveauet i lille grad skyldes partipolitiske forskelle (Pallelsen 2003).

Idrætspolitikkenes stærke sammenhæng med kommunens størrelse kan hænge sammen med flere forhold. For det første er der som analysen viser en stærk sammenhæng mellem kommunens størrelse og udgiftsniveau. Mindre kommuner bruger typisk færre penge pr. indbygger, end store kommuner gør. Det kan skyldes forskelle i holdningen til, hvor stort det kommunale forbrug skal være. Men det skyldes nok så meget, at de små kommuner typisk har et dårligere indtægtsgrundlag, end de store kommuner har. Mange af de små kommuner har derfor ikke de samme økonomiske muligheder for at føre en aktiv idrætspolitik, som de store kommuner har.

For det andet kan det forhold, at de mindre kommuner har en bedre facilitetsdækning end de store kommuner, selvom de bruger færre pen-

ge på idræt og anden fritidsaktivitet, hænge sammen med, at de mindre kommuner typisk er landkommuner. Disse kommuner dækker som regel et større geografisk område bestående af flere relativt små lokalsamfund, der ofte har egen skole, egne foreninger, egen idrætshal samt boldbaner. Dertil kommer, at det typisk er de mindre kommuner, som har selvejende idrætsanlæg, som normalt koster kommunen mindre, end de kommunale anlæg gør. Endelig er det sandsynligt, at idrætsfaciliteterne i de mindre kommuner er mere 'skrabede' og derfor billigere i drift, end faciliteterne i de større bykommuner er.

For det tredje kan forskellene skyldes kulturforskelle. At idrætten i de små kommuner i (endnu) højere grad end i de store kommuner er overladt til idrætsforeningerne, at den økonomiske støtte til foreningerne udmøntes af Folkeoplysningsudvalget, og at diskussioner om idræt og initiativer til nye faciliteter og aktiviteter foregår i uformelle netværk og fora, ofte med en meget mere direkte involvering af medlemmer fra kommunalbestyrelsen, og derfor er der ingen formel idrætspolitik.

Undersøgelsen tegner i det hele taget konturerne af to typer af idrætspolitik. I den første – traditionelle – type, som vi først og fremmest finder i de små kommuner, er idrætspolitikken overladt til folkeoplysningsudvalget; de centrale værdier for og mål med den kommunale støtte er folkeoplysning, lokalsamfund og fællesskab; støtten tager sigte på at skabe gode vilkår for de idrætsaktiviteter, som borgerne interesserer sig for og samles om; idrætsfaciliteter, der ikke hører til en kommunal skole, er typisk selvejende; diskussioner og beslutninger sker i uformelle netværk og fora; der er en tæt – men uformel – kontakt til idrætsforeningerne, som stort set har monopol på organiseringen af idræt i fritiden; der findes som regel ingen medarbejdere i forvaltningen med en specifik faglig viden om idræt, og derfor går forvaltningen primært ud på at administrere den kommunale støtteordning. Folkeoplysning og selvforvaltning er således de centrale begreber i denne

type politik, hvor den kommunale involvering i idrætten typisk er reaktiv – den reagerer på initiativer og krav fra idrætsforeningerne.

I den anden type, som vi typisk finder i større bykommuner, findes der ofte særlige udvalg for idræt, hvor idrætsspørgsmål diskuteres; de centrale værdier for og mål med idrætten er 'idræt for alle' og ofte også med et mål for mere og bedre elite; støtten tager sigte på at fremme idrætsdeltagelsen, især i grupper, der er mindre idrætsaktive end i befolkningen som helhed, for at fremme sundhed og forebygge sociale problemer; idrætsfaciliteterne er typisk kommunale, men ofte er den daglige ledelse og styring af idrætsanlægget overladt til en brugerbestyrelse; i sammenligning med den første type, er der en større grad af formalisering af den idrætspolitiske proces (i form af særlige kommunale udvalg for idræt, kontaktudvalg til idrætsforeningerne mv.), og kontakten til idrætsforeningerne er mindre nær og mere formel; der findes som regel en særlig forvaltningsenhed for idræt og fritid, og kommunen har typisk medarbejdere med en specifik faglig viden på området. Det centrale begreb i denne type idrætspolitik er 'velfærd': Idrætten skal medvirke til at fremme sundhed og integration i samfundet, og derfor er den kommunale involvering i idrætten mere proaktiv – kommunen tager selv initiativer og vurderer, om den kommunale støtte fremmer kommunalpolitiske mål.

Flere forhold peger på, at kommunalreformen vil fremme den proaktive idrætspolitik, hvor kommunen spiller en mere selvstændig rolle. For det første forsvinder de fleste af de små kommuner, og det vil ud fra resultaterne af denne undersøgelse føre til en politik, der ligner den anden type idrætspolitik. Dels fordi de fleste mindre kommuner lægges sammen med en stor kommune, hvor det ofte er den store kommunes politik, som videreføres (Hansen, Elklit og Serritzlew 2006: 20). Dels fordi kommunens størrelse i sig selv synes at have afgørende betydning for, hvor meget og hvordan der føres idrætspolitik. For det andet får

kommunerne i højere grad ansvaret for sundhedsfremme, og den kommunale økonomi vil bl.a. afhænge af, hvordan kommunen kan forebygge sygdomme og formindske antallet af hospitalsindlæggelser. Den øgede opmærksomhed mod – og tro på – den frivillige sektors potentialer har betydet, at mange af de politiske bestræbelser på at fremme en mere fysisk aktiv livsstil og forebygge fedme går ud på at involvere idrætsforeningerne deri (fx projekter som 'Motion på recept' og 'Børn og unge i bevægelse', som tager sigte på at fremme samarbejdet mellem kommunale institutioner og idrætsforeninger for at fremme børns sundhed).

Det er derfor sandsynligt, at vi om få år vil se en meget mere aktiv og målrettet idrætspolitik i de fleste kommuner, end vi i dag finder i hovedparten af kommunerne:

For det første vil den kommunale idrætspolitik i højere grad end i dag være *formaliseret og institutionaliseret* med skriftlige mål og regler for idrætten specifikt, planer for idrætsfaciliteterne, særlige kommunale udvalg for området, og en forvaltningsenhed for idræt og fritid med medarbejdere, der har en særlig faglig indsigt i idrætten.

For det andet er det sandsynligt, at idrætspolitikken vil have *et bredere sigte* end den foreningsorganiserede idræt, selvom den fortsat vil spille en stor rolle og modtage de fleste penge. Fx vil der i højere grad blive tænkt på faciliteter og rum for selvorganiseret idræt, kommunen vil sætte projekter i gang – ofte uafhængigt af idrætsforeningerne – som kan fremme den fysiske aktivitet blandt kommunens borgere, kommunen vil i højere grad opstille velfærdspolitiske mål for idrætten, og idrætsforeningerne vil blive bedømt efter, om de bidrager til løsningen af kommunale mål og opgaver. I takt dermed vil de folkeoplysende værdier og principper for den offentlige støtte få mindre betydning.

For det tredje er det sandsynligt,

at de nye større kommuner på den ene side vil vælge en mere *differenteret facilitetspolitik*, der bedre end den traditionelle prioritering af haller og anlæg til de store, gamle idrætsgrene, kan tilgodese idrættens og kropskulturens forskellighed. På den anden side vil mange kommuner give vis stræbe efter at få en idrætsarena til eliteidræt, store opvisninger og store idrætsarrangementer. Kommunernes størrelse gør det muligt, og troen på sådanne faciliteters økonomiske og beskæftigelsesmæssige betydning gør det sandsynligt.

For det fjerde er der ikke noget, der tyder på, at den kommunale støtte til idræt vil gå ned. De store kommuner bruger i dag flere penge pr. indbygger på idræt og fritid, end de små kommuner gør, og der er ikke tegn på, at det røre, som kommunalreformen har medført, vil blive brugt til at reducere den kommunale støtte på området. Derimod er det mere sandsynligt, at en større del af den kommunale støtte vil gå til aktiviteter og projekter, som kommunen ønsker at fremme, dvs. en mere målrettet støtte, der skal fremme kommunale mål. Det er således tænkeligt, at *den kommunale politik vil blive mere styrende*, end vi i dag finder i især de mindre kommuner.

For det femte vil kommunerne i højere grad opbygge forvaltningsenheder for fritid og kultur med et særligt 'kontor' for idræt, som er bemandet med en akademisk medarbejder, der ofte vil have en idrætsuddannelse. Derved vil forvaltningen i højere grad, end vi kender i de fleste kommuner i dag, kunne matche idrætsforeningerne på viden om idræt, de vil i højere grad kunne udarbejde forslag til politikerne, og endelig vil de kunne implementere aktiviteter, som ikke foregår i foreningsregi. 'Idrætsforvaltningen' vil således ikke blot administrere den kommunale støtteordning, men vil fungere mere uafhængigt af den foreningsorganiserede idræt, og de vil i meget højere grad tage selvstændige initiativer.

Litteratur

Blom-Hansen, Jens; Elklit, Jørgen og Serritzlew, Søren (red.) (2006): Kommunalreformens konsekvenser. Academia.

Christensen, Jørgen Grønnegård; Christiansen, Peter Munk; Ibsen, Marius (2006): *Politik og forvaltning*. 2. udgave. Academia.

Ibsen, Bjarne og Henning Eichberg (2006): *Dansk idrætspolitik. Mellem frivillighed og styring*. Idrættens Analyseinstitut og Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund.

Ibsen, Bjarne (2006): *Foreningsidrætten i Danmark. Udvikling og udfordringer*. Idrættens Analyseinstitut og Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund.

Larsen, Knud (2005): *Brugerindflydelse og brugertilfredshed ved brugen af idrætsanlæg*. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet (www.cisc.sdu.dk).

Madsen, Winnie og Ibsen, Bjarne (1996): *Brugerstyring i idrætten*. Rapport om brugerstyring af offentlige idrætsanlæg. Danmarks Højskole for Legemsøvelser.

Pallesen, Thomas (2003): *Den vellykkede kommunalreform og decentraliseringen af den politiske magt i Danmark*. Magtudredningen. Aarhus Universitetsforlag.

Strukturkommissionens betænkning – bind I (2004). Hovedbetænkningen. Betænkning nr. 1434. Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Strukturkommissionens betænkning – bind II (2004). Bilag – baggrundskapitler. Betænkning nr. 1434. Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

UNI-C (2000): Regressionsanalyse med SPSS.

Noter

¹ Team Danmark, Lokale- og Anlægsfonden, Idrættens Forskningsråd (i dag Kulturministeriets udvalg for idrætsforskning), Anti Doping Danmark, Idrættens Analyseinstitut, Det Nationale Råd for Folkesundhed samt diverse forsøgs- og udviklingspuljer til fremme af idræt for bestemte grupper, bl.a. Det Idrætspolitiske Idéprogram.

² I henhold til den såkaldte kommunalfuldmagt kan kommunerne uden lovhjemmel tilbyde aktiviteter eller yde tilskud, hvis man skønner, at det er til glæde for kommunens borgere. Det gælder bl.a. de kommunale idrætsanlæg, som der ikke findes lovgivning for.

³ Ganske få af kommunerne, der har returneret spørgeskemaet, har kun besvaret de første spørgsmål

⁴ Bl.a. det såkaldte 10-punktsprogram, som fra 1985 til 1988 uddelte 110 millioner kr. til 448 lokale forsøgs- og udviklingsprojekter; 7-punkts-program som fra 1987 til 1990 fordelte ca. 400 millioner kr. til projekter, der tog sigte på ideen om skolen som lokalt kulturcenter; og Idrætspolitisk Idéprogram, som fra 1999 til 2002 støttede nyskabende idrætsprojekter for 60 mio. kr. I 1987 foreslog det af kulturministeren nedsatte breddeidrætsudvalg, at 'der afsættes midler til en aktivitetspulje til udvikling, omstilling og forsøg (for) at der gives mulighed for at nyskabe, ændre og udvikle fritidsvirksomhed, som er i overensstemmelse med de lokale behov' (Kulturministeriet 1987).

⁵ Det er muligt, at nogle kommuner har misforstået spørgsmålet, så de har troet, at der helt generelt blev spurgt til eksistensen af idrætsfaciliteter i kommunen, som foreninger og andre grupper kan benytte.

⁶ Udgifter til sport og fritid omfatter bruttodriftsudgifter på kontofunktionerne 0.20-0.35 og 3.70-3.76. Udgifter på funktionerne 0.20-0.35 vedrører udgifter til fritidsområder og fritidsfaciliteter, herunder idrætsanlæg, mens

funktionerne 3.70-3.76 omfatter udgifter til folkeoplysning, bl.a. tilskud til foreninger og klubber. Kilde: Kommunernes indberetning af budget og regnskab til Danmarks Statistik.

⁷ Der er kun troværdige tal for disse udgifter for 216 kommuner. En del kommuner har ikke givet oplysninger om de kommunale udgifter på området, og andre kommuner har opgivet helt urealistiske tal.

⁸ Af de 238 eksisterende kommuner, der fra 1. 1. 2007 indgår i en ny kommune, har 183 kommuner besvaret spørgeskemaet, hvilket svarer til 77 pct. af disse kommuner.

⁹ Siden 2004 har udvalget ikke været lovpligtigt, men langt de fleste kommuner har valgt at fortsætte med udvalget

¹⁰ Andre har imidlertid kritiseret decentraliseringen for at resultere i betydelige forskelle mellem kommunerne på det offentlige serviceniveau. I forbindelse med kommunalreformen i begyndelsen af 1970'erne blev reformen bl.a. kritiseret for, at denne decentralisering af den politiske magt kunne føre til større forskelighed (Palleesen 2003: 23)

¹¹ Data fra Undervisningsministeriets undersøgelse af folkeoplysende aktiviteter i 2004.

¹² Der er kun en svag sammenhæng mellem udskrivningsprocenten og idrætspolitikken i kommunerne og sammenhængen går i modsat retning end antaget, idet det i højere grad er kommuner med en lav udskrivningsprocent, der fører en aktiv idrætspolitik. Dog er der en svag tendens til, at kommuner med en høj udskrivningsprocent også har en bedre facilitetsdækning end kommuner med en lav udskrivningsprocent. Dette sammenfald mellem udgiftsniveau og idrætspolitik skyldes efter alt at dømme sammenhængen mellem kommunestørrelse og udskrivningsprocent.